

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen/ januari-februari 2018

*De wereld ontmoet
je in ons bisdom*

AMANDUS
INTERNATIONAAL

PLAN JE
MEIBEDEVAART

BD-VRIJWILLIGER
IN OEGANDA

VORMEN
IN DE PE

Relevant - Nummer 01
TWEEMAANDELIJKS
Januari-februari 2018

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X – P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

► Van 28 oktober tot 5 november nam mgr. Johan Bonny namens de Belgische bisschoppen in Rwanda deel aan een internationaal colloquium 'Missie gisteren en vandaag'. Dat herdacht de eerste priesterwijdingen in 1917 van twee Rwandese priesters en de 65ste verjaardag van de bisschopswijding van de eerste Rwandese en Afrikaanse bisschop in de voormalige Belgische koloniën. Zij kregen een standbeeld in hun parochie. Mgr. Bonny werd hartelijk verwelkomd. Hij sprak met enkele Rwandese bisschoppen, onder meer met mgr. Philippe Rukamba, bisschop van Butare en voorzitter van de Rwandese bisschoppenconferentie, en met mgr. Smaragde Mboniyintege, bisschop van Kabgayi en voorzitter van de regionale vereniging van Afrikaanse bisschoppenconferenties, bracht een bezoek aan twee Belgische missionarissen en nam deel aan het patroonsfeest van het Grootseminarie van Nyakibanda, waar zo'n tweehonderd seminaristen hun theologische en pastorale opleiding volgen. Tot slot hield hij halt aan een begraafplaats met een monument ter herinnering aan de genocide van 1994.

© Foto's: Johan Bonny

INHOUD

Woord van de bisschop	3
De wereld ontmoet je in ons bisdom:	
West-Europa	4
Onze Kerk krijgt kleur	10
De meibedevaart: Wat een belevenis!	12
Op ontdekkingstocht.	
Nieuwe setting van het vormsel	14
Kerken morgen	16
Estafette: Valerie De Beuckelaer, vrijwilliger bij BD	18
De kiosk	19
Vorming	22
Doorkijk: Het geheim	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks. Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen. Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Johan Govaerts, Ann Huber, Jan Kint, Olivier Lins, Thijs Van den Brande, Saskia van den Kieboom, Laurens Vangeel, Lea Verstricht, Bart Willemes
Redactie: **Relevant**, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.
Abonnementen: Abonnementen **Relevant**, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 210 08 37, abonnementen.relevant@kerknet.be.
Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro. Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – **Relevant** met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

► Net als jongeren houden christenen uit andere culturen ons een spiegel voor, aldus Joeri Flerackers, die in Club De Grijze Kat leerde omgaan met de vreemdeling. Lees meer op blz. 7.

© Frank Bahrmüller

SPIEGELTJE SPIEGELTJE AAN DE WAND

Onze wereld is geglobaliseerd. En onze Kerk volgt. Ze diversifieert en internationaliseert als een spiegel van wat er in onze samenleving gebeurt. Dat ervaren we allen in onze geloofsgemeenschappen. Tekende de

tendens zich eerst af in de stad Antwerpen, die meer verschillende nationaliteiten telt dan New York, dan volgden al snel de geloofsgemeenschappen in Mol, Lier, Herentals ... Meer dan ooit vormen we een wereldwijde familie van kinderen van Jezus. Inzet is niet wie de mooiste is, de rijkste, de wijste, de hipste, de kleurrijkste ..., maar wel het samen op weg gaan als kinderen van God, over grenzen van culturen en talen heen.

Daarom gaat **Relevant** in 2018 op wereldreis in ons bisdom. Hoe vieren we met de buitenlandse gemeenschappen die ons bisdom rijk is? Hoe werken we aan verbinding? Hoe bouwen we samen aan het christelijke verhaal? Onze eerste halte is West-Europa.

Die internationalisering van de geloofsgemeenschappen zet zich allengs door in de bediening. Diaken Paul Sas legt uit hoe Amandus Internationaal dit proces begeleidt. Een nieuwe jaargang betekent een nieuwe gastauteur die je meeneemt op bezinning. Norbertijn Jan Van Keirsbilck neemt de handschoen op. Verder nieuws over de nieuwe setting van het vormsel en onze kerken morgen. De verruimde vormingsrubriek 'Lerenslang' helpt je je voor te bereiden op De Passie en Pasen. Nog iets verder in de toekomst, maar zeker niet te missen: de inmiddels tot traditie uitgegroeide en fel gesmaakte meibedevaart in Antwerpen en Oud-Turnhout.

Scheep je mee in dit jaar? Vergeet dan niet om tijdig je abonnement op **Relevant** te hernieuwen indien je dit nog niet deed.

Ilse Van Halst

ELKAAR IN DE OGEN KIJKEN

Onlangs was ik een week in Rwanda. Ik bezocht er enkele – zowat de laatste – Vlaamse missionarissen. Onderweg vroeg ik aan een bisschop hoe de eerste missionarissen daar ruim honderd jaar geleden aankwamen en hoe ze leefden: met welk transport, met welke helpers, met welke taal, in welke gebouwen, met welk voedsel, met welke medicijnen? Voor mij is het een moeilijke oefening om even in de huid te kruipen van een priester of een zuster die einde negentiende eeuw aankwam in het hart van Afrika. Toch hebben zij dat gedaan: ze waagden zich in een andere cultuur om daar het Evangelie te verkondigen en christelijke gemeenschappen te stichten. Zelf zijn zij langzaam uit beeld verdwenen, maar de Kerk die zij hebben gesticht, is levendiger dan ooit.

Soms stel ik mezelf ook de omgekeerde vraag. Steeds meer katholieke gelovigen uit andere continenten werken en wonen in onze Vlaamse steden en dorpen. Sinds enige tijd zijn een twintigtal priesters en religieuzen uit andere continenten in ons bisdom aan de slag. Bij momenten probeer ik even in hun huid te kruipen. Hoe zou een Afrikaanse of Aziatische christen zich voelen die vandaag in Antwerpen of de Kempen komt wonen? Wat denkt deze christen over onze zondagsviering, over ons

gebed of over ons getuigenis? Wat vindt hij? Of wat mist hij? Wat denkt een priester uit Afrika, Azië of Oost-Europa over het geloof en de medewerking bij ons? Zouden wij het hen durven te vragen? Hun oefening om ons te verstaan is niet kleiner dan onze oefening om hen te verstaan. Wat hebben elkaar te bieden?

Kruisbestuiving gebeurt niet alleen in de natuur. Zij gebeurt ook in de Kerk. Bij kruisbestuiving komt stuifmeel van een bloem terecht op de stempel van een bloem van een andere plant van dezelfde soort. Zulk een kruisbestuiving kan de vruchtbaarheid van planten ten goede komen. In de natuur spelen de wind en de bijen daarbij een grote rol. In de Kerk dragen vooral migranten en missionarissen daartoe bij. Als christenen behoren wij ongetwijfeld tot een en dezelfde soort: wij zijn leden van hetzelfde lichaam van Christus en bouwstenen in dezelfde tempel van de Heilige Geest. Toch hebben we elkaars stuifmeel nodig om creatief en innovatief te blijven. Waar zou de Kerk staan indien het stuifmeel van het geloof niet van het Midden-Oosten naar Europa was overgewaaid, en nadien van Europa naar Amerika, Afrika en Azië? En waar zouden wij staan indien het stuifmeel van het geloof vandaag niet daarvan daan terug zou waaien naar hier, verrijkt met

nieuwe kleuren en smaken? Van monocultuur kunnen wij slechts armer worden.

Kan ons bisdom een ruimte zijn van kruisbestuiving tussen christenen uit diverse landen en culturen? Wat hebben wij – christenen van hier en christenen van elders – elkaar te vertellen en te vragen? Dat is voor mij veel meer dan een retorische vraag of een academische denkoefening. Het gaat over iets heel concreets en vitaals. Het gaat over broers en zussen in het geloof die hun plaats onder ons innemen. Het gaat over de betekenis van de eucharistie en de inhoud van ons geloof. Het gaat over de geloofwaardigheid en de toekomst van onze kerkgemeenschap. Zijn wij wie we zeggen te zijn: leerlingen van een en dezelfde Jezus Christus?

Met dit nummer begint een nieuwe jaargang van *Relevant*. Een jaargang die de kruisbestuiving in onze diocesane kerkgemeenschap wil verbinden met concrete gezichten, verhalen en initiatieven. Elkaar in de ogen kijken: daarmee begint het!

+ Johan Bonny

✧ De kapel creëerde een sfeer van rust op de speelplaats, menen Ilke Soetens en Minne Denies uit het eerste jaar humaniora. "De kapel bracht mensen bij elkaar en creëerde gezelligheid en warmte. Je kon er je gevoelens delen", aldus Lara Mens, Anouk Wastiaux, Sara Vaes en Sophia Sassen. "Het was de eerste keer dat ik terugdacht aan die overleden persoon zonder te huilen. Dat kwam door de steun van mijn vrienden", spreekt Laura Gerber haar appreciatie voor het initiatief uit. "Het is een originele manier om de kerk op school te brengen", vindt Tine Fierens. En dat is ook de bedoeling van de initiatiefnemers van de pop-upkapel: als jong – en oud – niet naar de kerk komt, de kerk naar hen te brengen. De pop-upkapel, die vervaardigd werd door de leerlingen van de afdeling houtbewerking van de Vrije Technische School van Turnhout, reist rond in ons bisdom. Ze stond al in een woon-zorgcentrum en een ziekenhuis. En eind oktober deed ze de speelplaats aan van het secundair van het Instituut Mater Dei in Brasschaat. De leerlingen konden er een kaarsje branden en even stilstaan bij overleden dierbaren. Voor meer info en boekingen kun je terecht bij luyten.juan@gmail.com.

DE WERELD IN ONS BISDOM: WEST-EUROPA

De pastoraal in ons bisdom internationaliseert en diversifieert. Waarvandaan komen de buitenlandse katholieke gemeenschappen? Welke uitdagingen brengen zij mee? Hoe bouwen we samen aan het christelijke verhaal?

KERK-ZIJN NA DE SECULARISATIE IN WEST-EUROPA

Wat valt op als je in een kerk in ons bisdom binnengaat? Vraag het aan een willekeurige kerkbezoeker uit een ander continent. Bijna unaniem zeggen ze dat de kerken zo leeg zijn, en dat de generatie onder de zestig zo goed als afwezig is. Pas als ze de blik ruimer richten dan de zondagsliturgie, wordt er wat genuanceerder gesproken over de aanwezigheid van de Kerk in onze samenleving. Vooral de brede waaier aan diaconale initiatieven komen dan in het vizier. Maar wat een gesecculariseerde samenleving precies is, dat is voor de meeste katholieke nieuwkomers in ons land een compleet onbekende en onbegrijpelijke realiteit. En waar zien we God aanwezig in zo'n 'van-God-vervreemde' wereld?

Lea Verstricht

Leven in de stabiliteit

Ik behoor tot de generatie gelovigen die gedoopt en gevormd zijn, die de kerk op regelmatige tijdstippen (wekelijks) bezocht in de jonge jaren, die eventueel nog kerkelijk huwden en ook hun kinderen lieten dopen. Ondertussen kent de meerderheid van deze generatie een totaal andere verhouding met dit kerkgebeuren. De kerkpraktijk kennen ze enkel op hoogdagen zoals Kerstmis en Pasen, bij uitvaarten of bij andere betekenisvolle momenten in het leven waarbij een beroep wordt gedaan op het aanbod dat de Kerk al eeuwen ter beschikking heeft.

Konden kleine kinderen tot voor kort bij hun grootouders terecht om het verhaal van Jezus en de Kerk nog te leren kennen, dan is dit vandaag hoe langer hoe minder waar, omdat voornoemde generatie inmiddels grootouder is geworden of wordt, en met hen dat verkondigingskanaal dreigt te verdwijnen. De vanzelfsprekendheid waarmee geloven ooit vorm kreeg in kerkverband dooft zo verder uit.

Bovendien is de stabiliteit die uitging van zo'n gelovig leven inmiddels geheel achterhaald. Onze samenleving verandert supersnel en wordt super-verscheiden, wat wij als hoofdrolspelers in deze wereld al dan niet bewust 'interioriseren'. Ook van ons, individuele mensen, wordt een super-divers en super-flexibel leven verwacht.

Op zoek naar verhoudingen met religie en Kerk

Wat betekenen Kerk en Kerk-zijn in die totaal veranderde samenleving? Kan een Kerk haar boodschap kwijt in een wereld van super-geïndividualiseerde mensen, wiens hoofd – vaak al te letterlijk – op hol slaat en die zelf moe worden van het ritme van hun bestaan? De vervreemding van de jongere generatie van de Kerk laat zich het best voelen in de bijeenkomsten op zondagochtend, wanneer gelovigen verzamelen om zich onder het woord van God en Christus te plaatsen en te oefenen in het breken en het delen van het leven in Christus met elkaar. We zouden de vraag kunnen stellen of de vervreemding zich ook laat voelen in de vragen die mensen stellen, de hoop van waaruit mensen leven, het geluk en de liefde die mensen zoeken, of in het leren omgaan met onzekerheid en angsten. Wat betekent geloven voor de huidige westerse mens en zijn leefwereld?

De effecten van een secularisatie

Al enkele decennia wordt deze vervreemding gevangen onder de noemer 'secularisatie'. Een en ander resulteert in een 'neutrale' staat die zegt respect te hebben voor elke levensbeschouwelijke overtuiging en daarom, paradoxaal genoeg, weinig religieuze tekenen duldt in haar publieke ruimte. In de laatste decennia van vorige eeuw werd geloven zacht maar duidelijk naar de privésfeer verwezen. Achter de voorgevel kon je doen wat je wilde, maar daarbuiten moest iedereen zich thuis kunnen voelen. En dat laatste kan in een gesecculariseerde samenleving enkel als je je geloof thuis laat. Dat levensbeschouwingen allerhande al eeuwen een belangrijke rol spelen in het ontwikkelen van gemeenschap en gemeenschapsleven werd gemakshalve vergeten.

Ook de Kerk dreigde even mee te gaan in dat private geloofsverhaal. Geloven werd een 'persoonlijke keuze' in de brochure over volwassenencatechese van 2006¹. Dat was een begrijpelijk standpunt gezien de maatschappelijke ontwikkelingen, waarin evenwel de vraag naar de gezamenlijkheid gedeeltelijk verdween. En dat net in een tijd waarin het gemeenschapsgevoel of de verbondenheid, toch de kern van het christendom, sterk onder druk kwam te staan in de samenleving. Wat betekent geloven als het een louter individueel of persoonlijk verhaal wordt? Wat betekent het woord gemeenschap in een super-geïndividualiseerde samenleving? Het zijn vragen die zich opdringen en die ons aanporren om uit de vanzelfsprekende kaders te stappen en op een creatieve manier na te denken over wat Kerk is of kan zijn. Om te doen waartoe paus Franciscus ons geregeld oproept: "Ga naar buiten!"²

1 Volwassen worden in geloof. Catechese in het leven van de Kerk, Belgische bisschoppen, Licap, 2006.

2 Zie onder meer: *De vreugde van het evangelie* 20, over de 'dynamiek van het naar buiten treden'.

- ✕ Om het nieuwe seizoen van het programma 'De Slimste Mens' op Vier aan te kondigen, werd teruggegrepen naar religieuze beelden en taal onder het motto 'Halleluja. De hoogmis van de quiz is terug' met quizmaster Erik Van Looy als paus.
- ✕ Bij wie kunnen kleine kinderen nog terecht om het verhaal van Jezus en de Kerk te leren kennen?

Interesse in religie?

De geseculariseerde wereld botst vandaag op z'n grenzen. En dit zowel op individueel als gemeenschappelijk vlak. Mensen zoeken terug actief naar wat zin kan geven aan hun leven. Technieken die diepgang, verbreding en geluk beloven, zijn best populair. Stilteplekken waar mensen hun rust kunnen terugvinden, schieten als paddenstoelen uit de grond. En met succes.

Zingeving gaat evenwel verder dan inkeer in het eigen leven. Ook verbanden worden beschouwd als een belangrijk item in het zinzoekproces³. Enerzijds blijken familie en vrienden belangrijke sporen om een diepere dimensie van het leven te ontdekken en te onderhouden. Naast deze verbondenheid-in-intimiteit merken we anderzijds ook een verbondenheid-in-anonimiteit. Grote evenementen waarbij mensen zich opgenomen weten in een groter geheel blijken meer betekenis te bevatten dan een oppervlakkig 'erbij-horen'. Dat gaat van 'Veertig dagen zonder vlees' tot

de 'Lentepoets' in je wijk. De ervaring dat je mee vorm geeft aan wat in de straten gebeurt, heft de dagelijkse sleur en het gevoel zichzelf voorbij te hollen even op.

Maar niet alleen in het private bestaan, ook in de gezamenlijkheid duikt religie op. Het begon met de zichtbaarheid van de islam, die de westerse mens uitdaagde om ook na te denken over zijn identiteit. Al snel volgden reclameboodschappen die hun inspiratie putten uit de religieuze cultuur. Ondertussen staat er volop muziek, theater en literatuur met religieuze toon op de programma's in de cultuurhuizen. En via die weg wordt religie opnieuw bespreekbaar in de publieke ruimte. Enige tijd geleden wist het thema 'geluk' hele boeken, radio- en televisie-uitzendingen te vullen. Denk bijvoorbeeld aan *De grote levensvragen* op Radio 1. Die vragen blijven weliswaar sterk in de privésfeer – persoonlijke gezondheid en geluk scoren het hoogst, terwijl religieuze en spirituele vragen lager scoren – maar ze worden wel gesteld én gedeeld door heel wat mensen. Dat ze nu ook publiekelijk worden besproken en geanalyseerd creëert op een of andere manier een zekere mate van (lots)verbondenheid.

En de Kerk?

Eeuwenoude vragen, een nieuwe setting en een nieuwe zoektocht naar antwoorden. In 1965 gaf het Tweede Vaticaans Concilie de Kerk de opdracht om "op een voor iedere generatie verstaanbare wijze, antwoord te (kunnen) geven op de eeuwige vragen van de mensen omtrent de zin van het tegenwoordige en toekomstige leven en hun onderlinge verhouding"⁴.

Een Kerk die al tweeduizend jaar standhoudt, heeft bewezen dat flexibiliteit een van haar karaktertrekken is. Ook nu weer staan we voor de opdracht de erfenis én de toekomst te herdenken in het licht van het Evangelie in de veranderde context. We kunnen daarvoor terugvallen op heel herkenbare en universele symbolen, zoals het branden van kaarsen. Initiatieven als Nightfever en de pop-upkapel getuigen dat het inzetten van dergelijke praktijken mensen blijft aanspreken. De diaconale initiatieven die aandacht hebben voor mensen in nood zijn een levend getuigenis in onze samenleving. Ook de aanwezigheid van katholieken vanuit andere culturen stellen ons vragen over de evolutie van de Kerk in onze samenleving.

Toch is dat slechts een kant van het verhaal. Als we de doorgang door de secularisatie ernstig nemen, is het misschien wat moeilijker maar minstens even interessant en nodig om 'kerken' te ontwikkelen als open plekken waar de scheppende kracht van religie alle ruimte krijgt, waar vorm en taal wordt gegeven aan wat mensen beweegt in hun religieus proces, waar God zijn nieuwe betekenis kan onthullen voor mensen van vandaag, waar culturen en levensbeschouwingen elkaar treffen in hun gezamenlijkheid. Zo'n kerken kunnen dan op onverwachte plekken ontstaan. Het is aan onze Kerk te leren zien waar God zich aandient en daarvoor de nodige taal te ontwikkelen zodat de zoektocht van mensen ook in dat perspectief kan geplaatst worden, en niet blijft hangen in een ijle of esoterische sfeer. Zodat oude woorden, bijvoorbeeld 'God', terug nieuw en herkenbaar klinken als een antwoord op het diepste verlangen van mensen.

³ Zie het IKKS-document *Spiritualiteit in nieuwe wijken*, waarvoor onderzoek werd verricht naar de plekken van betekenis en zin voor de bewoners van nieuwe stadswijken in Antwerpen.

⁴ *Gaudium et Spes*, inleiding § 4.

IK SPREEK VEEL OVER LIEFDE

Joeri werd op 20 november 2016 tot priester gewijd. Het was de laatste dag van het Jaar van de Barmhartigheid. Een symbolische dag waarop hij sterk de opdracht voelde om die barmhartigheid te beleven en uit te dragen. 37 lentes jong staat Joeri met beide voeten in de wereld en de Kerk van vandaag. Hij was actief als zorgverstrekker in ZNA Stuivenberg in de Seefhoek in Antwerpen, werkt mee in de Grijze Kat en is pastoor in Ekeren. Welke wegen dienen zich volgens hem aan om als Kerk aanwezig te zijn in de wereld van vandaag en bij jonge mensen?

Lea Verstricht

Op het einde van ons gesprek valt het woord kwetsbaarheid. "Als de gebrokenheid erkend wordt bij elkaar, kan er iets van verbondenheid groeien. Dan spreken we elkaar aan als broer en zus", besluit Joeri. Vooraleer we op dat punt komen, hebben we gesproken over een spagaat, meer bepaald de spannende verhouding tussen de kerkgemeenschappen binnen bestaande structuren en de zoektocht naar iets nieuws.

Hoe gastvrij onze kerkgemeenschappen zich vandaag ook willen opstellen, vaak zijn ze erg gesloten, ervaart de jonge pastoor. In biechtgesprekken wordt hij zich geregeld bewust van angstgevoelens bij mensen. "Velen die onze kerk bezoeken, groeiden op met regels van wat moet en niet mag. Dat leidde soms tot een verkeerd godsbeeld, maar niet tot een vervreemding van de Kerk. Dus spreek ik veel over liefde", vertelt Joeri. "Die duidelijke regels en die angstgevoelens vertalen zich in een op zichzelf terugplooiën en een gehechtheid aan oude gewoontes. 'Zo doen wij dat hier', hoor je dan vaak bij mensen. Ze verwijten de ander dat hij hen niet begrijpt, maar beseffen niet dat ook zij uit hun vertrouwde omgeving moeten breken en een stap naar buiten moeten zetten om die ander te leren verstaan."

"We praten te weinig over ons geloof in onze kerkgemeenschappen. Zolang we dat gesprek uit de weg gaan, zullen we nooit missionair worden en kunnen we niets betekenen naar buiten." Wat betekent dat dan, missionair zijn, pols ik voorzichtig. "Een missionair persoon is iemand met een beproefd geloof, die ervaren heeft dat Christus mensen heel kan maken. En die kan getuigen van die persoonlijke ervaring. De moetjes en niet-mag-jes die de samenleving ons oplegt, staan daar haaks op."

Vertrouwen

Nochtans zoeken jonge mensen vandaag naar zulke getuigenissen. "Zij komen bij mij met vragen die op hen afkomen vanuit hun concrete leven. En dat zijn stuk voor stuk geloofsvragen", weet Joeri. "Ze drukken uit dat God iets met hen voorheeft. Ze gaan terug op het geloof dat God voor hen een plaats heeft gewild in deze wereld. Dat God hen graag gelukkig ziet. Het zijn vragen om een kans te krijgen en om hun talenten te mogen inzetten. Het zijn vragen over relaties. Jonge mensen willen geliefd worden om zichzelf, niet om hun bezit, hun positie of hun looks. Of ze zijn bang om gekwetst te worden. Of om niet gezien of gehoord te worden. De opdracht 'Vrees niet', waarmee God ons oproept om te vertrouwen op Hem, is een van de krachtigste christelijke boodschappen voor jonge

generaties." Tegelijk ervaart Joeri dat deze jongeren zich vandaag niet meer thuis voelen in onze parochies. Daarom start hij binnenkort een gespreksgroep met jonge mensen. Zij willen drie dingen: bidden, hun geloof verdiepen en concreet de handen uit de mouwen steken.

Moeten we het dan anders aanpakken? Joeri ziet tal van mogelijkheden. Enerzijds wijst hij op het belang van (beeld-)taal die jongeren verstaan. "Het succes van de blog van Nikolaas Sintobin getuigt daarvan. In onze vormelingengroepen gaan we bijvoorbeeld aan de slag met filmmateriaal." Anderzijds pleit Joeri ervoor om eigen rituelen te herontdekken. "We hebben een goed gevulde schatkist in onze traditie, maar zijn haar inhoud vergeten. Denk aan de biecht of de zegengebeden. We moeten er alleen over waken dat deze rituelen persoonlijk blijven en geen holle woorden worden."

Net als jongeren houden christenen uit andere culturen ons ook een spiegel voor, merkt Joeri op. "Als zij knielen voor een piëta in de kerk, hoor je vaak reacties als 'Waarom doen zij dat?' of 'We gaan toch geen vijftig jaar terug in de tijd, he?' En daar blijft het bij. Zelden komt het tot een gesprek hierover. Nochtans kan net doorheen een gesprek in de ander iets van God oplichten. We kunnen elkaar wederzijds helpen ons geloof uit te zuiveren van egoïsme of 'schone woordjes'."

Zelf leert Joeri in de Club Grijze Kat omgaan met de vreemdeling. De Grijze Kat is een buurtwerking in Antwerpen-Noord die vanuit het geloof dat God liefde is solidair wil zijn met kansarmen. "De 'vreemdeling' is een wederzijds gevoel dat moeilijk te doorbreken is", weet hij inmiddels uit ervaring. "In de Grijze Kat is onze regel eenvoudig en duidelijk: 'Wij hebben Christus lief met heel ons hart.' Ook de vreemdeling wordt zo lid van de groep en mag zijn wie hij of zij is, net zoals wijzelf trouwens. Kwetsbaarheid en gebrokenheid worden de basis van onze relatie. En dat schept verbondenheid."

✧ Miranda te midden van de vormelingen.

✧ MISSCHIEN MOET IK THUIS EENS WAT VAKER NAAR DE MIS GAAN

De Kerk is van oudsher universeel en internationaal. Met anderstalige vieringen krijgt deze wereldkerk ook in Antwerpen gestalte.

Saskia van den Kieboom

Sinds een jaar wordt er in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen eucharistie gevierd in het Engels. Een bewuste keuze, vertelt pastoor Bart Paepen: “De eerste vraag kwam van toeristen die onze kathedraal bezoeken, maar ook graag een viering willen meemaken.” En dat wordt geapprecieerd. Een Duitse toerist getuigt: “Door niet enkel de kunstwerken te bewonderen, maar ook mee te vieren, komt het gebouw als huis van God tot leven. Misschien moet ik thuis eens wat vaker naar de mis gaan.”

Daarnaast merkte Bart, evenals de andere voorgangers in de kathedraal, dat tal van mensen die mee vieren anderstalig zijn. “Ook hen willen we de kans geven om in het Engels te vieren.”

Na overleg werd besloten om de zaterdagavondviering van 17 uur in het Engels op te dragen. “In die viering was het nooit erg druk. Juist dan een Engelstalige viering plannen, zou voor wat nieuw enthousiasme kunnen zorgen”, hoopt Bart.

En inderdaad, ze brengt nieuw leven. Een aantal vaste kerkgangers om 17 uur blijven komen. Voeg daarbij de aantrekkingskracht op Engelstaligen, anderstaligen, toeristen, expats en ook Nederlandstaligen die bewust kiezen om de viering in het Engels bij te wonen, en je krijgt een breed en veelkleurig palet. De gemiddelde leeftijd van de kerkgangers ligt dan een stuk lager dan in de andere vieringen. “We lopen met plannen rond om in de toekomst meer in te zetten op anderstalige studenten, in de hoop dat ook zij hun weg vinden naar de Engelse viering”, verklapt Bart.

Met dit initiatief groeit er een warme hechte gemeenschap. Sommige mensen komen van heinde en ver speciaal naar de kathedraal voor deze viering. Barbara is een van de vaste bezoekers en was vanaf het begin betrokken bij het project. Vandaag is ze de verbindende figuur in de gemeenschap. “Ik was meteen enthousiast”, blikt ze terug. “Elke grote stad heeft immers een Engelstalige viering. Ik heb meteen aangeboden om lector te zijn.”

Omgekeerde beweging

In de Antwerpse Heilig Hartkerk in de Lange Beeldekenstraat vindt een omgekeerde beweging plaats. Daar stelde men vast dat hoe langer hoe meer anderstaligen de Nederlandstalige viering op zondagochtend bijwonen. Er komen ook nog steeds heel wat Nederlandstalige gelovigen meevieren. Omdat er al twee anderstalige vieringen zijn in deze kerk, wilde men op zondagochtend bewust het Nederlands als voertaal behouden. Maar hoe de anderstaligen dan tegemoetkomen? Na overleg en reflectie besloten de voorgangers de teksten van de viering aan te bieden in meerdere talen. Achterin de kerk kunnen kerkgangers een blad kiezen met de teksten in hun landstaal. Ontbreekt een taal, dan wordt erover gewaakt dat die de volgende viering ook beschikbaar is. De teksten en de voorbeden worden in verschillende talen gelezen en steeds in het Nederlands geprojecteerd. De homilie verloopt in het Engels en het Nederlands. Er wordt gebeden in het Nederlands, maar gezongen in verschillende talen. Taizé-liederen zijn hiervoor ideaal.

“Dankzij deze aandacht voor taal voelen anderstaligen zich welkom in de viering. Wat dan weer andere mensen aantrekt. Het publiek verjongt ook”, stelt Julia vast. “Tegelijk waken we erover dat we de Vlaamse – vaak oudere – parochianen niet vergeten. Ook zij moeten zich welkom blijven voelen. We proberen hen zoveel mogelijk bij de viering te betrekken. Met succes: ze voelen zich nog steeds gewaardeerd en zien het als een teken van hoop dat ‘hun’ parochie groeit en verjongt.”

✠ EEN BELG DRAAIT MEER ROND DE POT

In een smalle autovrije straat, hartje Turnhout, bel ik aan bij Miranda van den Berkmortel. Als Nederlandse uit Liessel in Noord-Brabant kwam ze ruim twintig jaar geleden per toeval in Vlaanderen terecht. Als kind ging ze hier met haar oma elke zaterdag naar de mis. Vandaag is ze catechiste in de kerkgemeenschap van Zevendonk. "Ik rolde erin toen mijn jongste dochter haar eerste communie deed en ze me aanspraken omdat ze catechisten te kort hadden. Ik was al leesmoeier op school en dacht: Waarom niet?" Ondertussen is Miranda al twaalf jaar bezig, nam ze er ook de vormselcatechese bij en is ze contactpersoon voor catechese in het parochieteam.

Als Nederlandse in Vlaanderen kan Miranda meteen een aantal duidelijke verschillen tussen Nederlanders en Vlamingen aanstippen. "In Nederland schoppen ze tegen alles! Hier zijn mensen sneller bereid een nieuwe pastoor een kans te geven. Als hij in Nederland niet in het plaatje past, beslissen de kerkgangers al gauw om daar niet meer naar de mis te gaan", geeft ze als voorbeeld. "Als je hier gaat winkelen, word je steeds vriendelijk begroet. Dat wil in Nederland wel eens anders zijn. Belgen zijn ook erg bescheiden." Ook relationeel zitten Belgen anders in elkaar, ondervond ze: "Een Belg is bij een eerste ontmoeting misschien wat terughoudender, maar als hij je eenmaal ziet zitten, omarmt hij je

helemaal, wie je ook bent. Een Nederlander neemt geen blad voor de mond, terwijl een Belg liever rond de pot draait..."

Over de vraag welke 'troeven' ze als Nederlandse heeft voor Vlamingen hoeft Miranda niet lang na te denken: "Ik ben recht voor mijn raap! Die 'directheid' mis ik in de Kerk. Waarom maken we het altijd zo moeilijk? Ik geef een voorbeeld. Toen we de vormselviering samenstelden, kozen we het pinksterverhaal uit een kinderbijbel. Dat mocht niet. Waarom niet? Dat botst met mijn aanvoelen. Ik begrijp wel dat je vaste rituelen nodig hebt, maar dan toch wel zo dat kinderen het verstaan!?"

Op het vlak van kerkbeleving onderkent ze minder onderscheid tussen Nederland en Vlaanderen. "Het zit 'm vooral in de vraag: 'wie is de herder?' De impact van zijn persoon en karakter overstijgt het culturele verschil. In Zevendonk leerde ik pastoor Gille Cuyvers kennen, die mij mijn ding liet doen. Dat betekende veel voor mij."

Naar geloof blijft Miranda een leven lang op zoek: "Ik heb niet altijd behoefte om naar de kerk te gaan. Toch trekt de Kerk soms heel sterk aan mijn mouw. Geloof staat voor mij voor 'rust' en vuur." (Johan Govaerts)

✠ GENIETEN VAN GELOOFSGESPREKKEN

Begin oktober ontvingen Oscar Swann (16 jaar) en Connor Goggins (14 jaar), twee jongeren met Ierse roots, het vormsel na een voorbereidingstraject op de Europese School in Mol. Deze school geeft onderwijs aan kinderen van het personeel van de Europese Commissie. Ze trekt ook jongeren aan uit Europese en overzeese families die in de streek wonen en werken.

Oscar en Connor maakten deel uit van een groepje jongeren tussen twaalf en zestien jaar uit ons bisdom die allen op de Europese School schoollopen. Ze werden op hun weg naar het vormsel begeleid vanuit de Pastorale Eenheid De Heilige Apostelen.

De keuze van Oscar en Connor om zich te laten vormen was veeleer een familiale dan wel een persoonlijke keuze. "Geloof neemt een belangrijke plaats in bij ons thuis. Voor ons is het vormsel een feestelijk moment waarop de hele familie samenkomt", vertelt Connor namens beiden. "Dat is niet zo vanzelfsprekend. We zien elkaar niet zo vaak door de grote afstand."

Is het geloof thuis alom aanwezig, op school is dat niet het geval en durft het al eens vragen op te roepen. De Europese School trekt een internationaal publiek aan. Leerlingen hebben sterk uiteenlopende achtergronden. Vaak is het eenvoudiger om niet over je geloof te spreken, dan een diepgaand inhoudelijk boompje op te zetten met je medestudenten. De gespreksonderwerpen die aangesneden worden op school zijn neutraal, om elke vorm van conflict te vermijden. En dus was de vormselvoorbereiding voor Connor en Oscar een heuse openbaring. "We genoten ervan om het geloofsverhaal van onze begeleiders te horen en met medeleerlingen van gedachten te wisselen over ons geloof", blikken ze terug. "Zo groeide er een nieuwe groep binnen de schoolmuren waarin ruimte is om echt over ons geloof te praten."

Een van de zaken die Oscar en Connor opviel tijdens deze gesprekken was de openheid en belangstelling bij begeleiders en andere jongeren

✠ Groepsfoto van vormelingen van de Europese School.

die zich op het vormsel voorbereidden. "Ook al verschilden de meningen vaak, die open houding leidde tot een beter onderling begrip", vertelt Oscar. "Dankzij onze getuigenissen beseften onze medestudenten en begeleiders hoe God een gids kan worden in het leven van een mens."

Vandaag denken Oscar en Connor met een zekere weemoed terug aan de voorbereiding. "We missen de ontmoetingen." Ze steken meteen een hand in eigen boezem: "Wegens onze drukke agenda is er weinig tijd om zelf het initiatief te nemen om met de groep samen te komen. De grote leeftijdsverschillen tussen de jongeren van onze groep maakt het er niet makkelijker op." Pluspunt is dat ze beiden door het vormsel het gevoel hebben meer thuisgekomen te zijn in hun familie. En Connors leven krijgt een nieuwe richting. "Tijdens het voorbereidingstraject ontwikkelde ik een passie voor filosofie", zegt hij glunderend. "Dat wil ik verder studeren." (Thijs Van den Brande)

ONZE KERK KRIJGT KLEUR

AMANDUS INTERNATIONAAL BEGELEIDT BUITENLANDSE PRIESTERS

*Amandus Internationaal. Het zijn slechts enkele regels in het jaarboek van ons bisdom, maar achter het project schuilt een hele dynamiek. Het illustreert dat onze Kerk niet stilstaat, zoals soms wel eens beweerd wordt. **Kleurt ze al enige tijd internationaal aan de basis, dan volgt nu ook de clerus, eerst in Antwerpen, inmiddels in heel ons bisdom zoals in Mol, Lier, Herentals ... Amandus Internationaal wil dat proces begeleiden. Zoals elk jong plantje moet ook dit nog dieper wortel schieten en groeien. Sinds juni 2017 is diaken Paul Sas tuinman van dienst. Hij is reeds lange tijd verbonden aan het diocesaan seminarie in het Amandushuis aan de Tabaksvest waar momenteel vier priesterkandidaten opgeleid worden. Een gesprek.***

Ilse Van Halst

De vlag 'Amandus Internationaal' dekt een dubbele lading. "Enerzijds verwijst ze naar de groep priesters van buitenlandse oorsprong die in ons bisdom wonen en ingezet worden in de pastorale", legt Paul uit. Buitenlandse priesters die hier verblijven, maar geen pastorale aanstelling of benoeming hebben, maken geen deel uit van dit project. "Anderzijds is het een vormingsproject ten behoeve van die

diverse groep inzake achtergrond, cultuur, taal enzovoort." In dat opzicht past de titel 'Amandus', naar de Franse missiebisdom die in de zevende eeuw actief was in Vlaanderen langs de Schelde en als dusdanig een van de grondleggers is van het katholiek geloof in onze contreien, wonderwel bij dit project van nieuwe evangelisatie.

Aanvankelijk ontmoetten een beperkt aantal buitenlandse priesters elkaar enkele avonden per jaar. Ze zochten elkaar op omdat hun achtergrond en situatie gelijkenissen vertoonde en vanuit de behoefte om als collega's van gedachten te wisselen. Het tere plantje groeide en bloeide. In het werkjaar 2014-2015 telde de groep elf deelnemers en kwam er meer structuur in de samenkomsten. Vorig werkjaar groeide het aantal tot achttien deelnemers. Het is een vrij jonge groep – de gemiddelde leeftijd bedraagt 35 jaar – en met priesters uit maar liefst dertien landen een heus internationaal gezelschap (Oekraïne, China, Nigeria, Polen, India, Colombia, Indonesië, Kameroen, Brazilië, Frankrijk, Ghana, Oeganda en Irak).

Geen wervingscampagne

Om deze groeiende groep priesters met buitenlandse roots te begeleiden, ondersteunen en vormen startte mgr. Bonny in 2012 het project Amandus Internationaal met de medewerking van een aantal religieuze congregaties en ordes. Vormen deze priesters een welkome aanvulling op het eigen priesterbestand, dat slechts druppelsgewijs toeneemt, toch werft ons bisdom niet actief in het buitenland. "We leven in een geglobaliseerde wereld, ook op kerkelijk vlak", meent Paul. "Mensen van over de hele wereld studeren in ons land, ook priesters. Sommigen verlangen zich hier dienstbaar te maken. Zulke vragen worden

steeds onderzocht en kunnen resulteren in een benoeming." Hij vervolgt: "We beschouwen hen niet als missionaris. Zij ervaren hun taak evenmin zo. Het begrip 'missionaris' heeft trouwens zijn wortels in een wereld die nog niet geglobaliseerd was, waarin volkeren gescheiden van elkaar leefden, met occasionele input van het ene volk naar het andere. In onze huidige wereld verplaatsen mensen zich steeds meer, waardoor verbinding groeit."

Stuk voor stuk hebben de buitenlandse priesters die betrokken zijn bij Amandus Internationaal een inworteling in ons bisdom. "Ze worden ingezet in de territoriale pastoraal – denk maar aan Brasschaat, Kasterlee, Balen of Turnhout – of zijn actief in de pastorale zorg voor hun gemeenschap van buitenlandse oorsprong, zoals bijvoorbeeld Callistus Okponenwu uit Nigeria bij de Engelstalige Afrikaanse gemeenschap of Paul Sati uit Irak bij de Chaldeeuwse gemeenschap", legt Paul uit. Ook de categoriale pastoraal zal in de toekomst een mogelijk werkterrein zijn.

Dat het beleid hen de mogelijkheid biedt om door te groeien, juicht de coördinator toe. "Deze mensen zijn geen extra hulpjes, maar kunnen een volwaardige plek innemen in de pastoraal van ons bisdom, op voorwaarde ze voldoende toegerust zijn qua taal en vorming. Daarom hechten we eraan om ze individueel te volgen zodat we een klare kijk hebben op hun eigen wensen, hun problemen, de uitdagingen die ze op hun weg vinden enzovoort en daarop kunnen inspelen."

Ontmoeting en vorming

De taak van Paul Sas, verbindingsfiguur tussen de groep en de bisschop, bestaat erin het project te coördineren en het vormingsaanbod uit te werken. "Onze bijeenkomsten – een

© Ilse Van Halst

© Ilse Van Halst

➤ *Welkom in onze Kerk. Welkom in Amandus Internationaal. Zuster Renata noodt elke bezoeker van de Tabaksvest 118 gastvrij binnen.*

keer per maand op dinsdagnamiddag in het Amandushuis – staan in het teken van ontmoeting en vorming”, legt Paul uit. “We ontmoeten elkaar om elkaars cultuur en achtergrond beter te leren kennen. Dan nemen we tijd voor inculturatie, met aandacht voor hun welbevinden als persoon: Hoe gaat het met jou? Waar loop je tegenaan?”

Het vormingsaanbod mikt op twee doelen. Ten eerste beoogt het een professionele vorming met betrekking tot het priester-zijn. “Na bevraging van de buitenlandse priesters kozen we dit jaar voor de thema’s spiritualiteit en geestelijk leven van de priester, verkondiging en predicaat, en het Nederlandstalige kerklied”, licht Paul toe. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan taalvaardigheid. Paul, die zelf een logopedische en taalkundige scholing als achtergrond heeft, geeft een voorbeeld. “Op basis van de korte inhoud van de bijdrage over spiritualiteit stellen we woordvelden op met Nederlandse termen die betrekking hebben op dat thema. Vanuit die woordvelden maken we de verbinding met synoniemen. Zo koppelen we taalvoeding aan inhoud.” Tijdens deze ontmoetingen verloopt alles in het Nederlands, zodat de buitenlandse priesters meteen ondergedompeld worden in een echt taalbad. “We leren bij al doende”, vertelt Paul verder. “Zo woont nu een buitenlands priester in bij een Vlaams gezin, om zich zo snel mogelijk onze taal en gebruiken eigen te maken.”

Het programma ‘pastor’ versterkt deze ervaring. Dit online-taalprogramma wordt speciaal voor deze doelgroep uitgewerkt door Kris Van de Poel, professor toegepaste taalkunde aan de Universiteit Antwerpen. “Ze werkt taalprogramma’s uit voor beroepsmensen die naar ons land komen en onze taal niet beheersen, met de bedoeling zich die nieuwe taal snel eigen te maken zodat ze meteen aan de slag kunnen”,

legt Paul uit. “Voor onze doelgroep mikt het programma ‘pastor’ op liturgie, verkondiging en sacramenten. We startten in het voorjaar van 2017 met een pilootgroepje van vijf proefpersonen. Sinds september gebruikt de hele groep het. De professor en haar team zitten als het ware achter de deur om online feedback te geven.”

Waarden

De sfeer in de groep is alvast top, weet Paul. “Als diaken ervaar ik soms op bijeenkomsten van pastores dat sommigen uitgeblust of negatief ingesteld zijn. Deze mensen stralen iets uit van de kracht en spirit waarmee mensen in hun land en cultuur Kerk en geloof beleven. Dat is positief. Vanuit hun eigenheid dragen zij bij aan de verkondiging van het katholieke geloofsleven bij ons en voeden zij dat in al zijn aspecten.”

Als waarden die zij meebrengen verwijst Paul naar soberheid en een andere beleving van tijd, stilte en rust. Al heeft dat ook soms nadelen, zegt hij lachend. “Stipt zijn is vaak moeilijk voor hen ...” Andere valkuilen zijn de cultuurschok, die de inculturatie kan bemoeilijken en zelfs blokkeren, of het negatieve beeld van Kerk en geloof in de Vlaamse samenleving met de leeglopende kerkgebouwen, de oudere clerus en de luttele jongeren in onze kerken. “De beke-ringsdrang van de buitenlandse priesters naar onze clerus en pastores, ook al gaat het vaak om kleine dingen zoals het uitreiken van de communie op de tong, is een andere valkuil”, weet Paul. “Buitenlandse priesters komen bovendien vaak uit een autoritaire Kerk, terwijl onze samenleving steeds minder autoriteit verdraagt. Wanneer iemand van buitenlandse oorsprong met een andere huidskleur hier komt vertellen hoe het moet, wil dat wel eens problemen geven ...”

© Ilse Van Halst

© Ilse Van Halst

Toch biedt het project volgens hem kansen om op een positieve manier naar de vreemde deling te kijken. “Daarom leren we deze buitenlandse priesters sociologisch goed te begrijpen in welke situatie Vlaanderen zich bevindt, hoe mensen hier kerkgericht zijn, hoe je als priester met buitenlandse roots binnen die eigenheid wortel kunt schieten. En we raden hen aan om vriendschappen te sluiten, omdat je zo vertrouwen en krediet krijgt en van daaruit kansen om je priester-zijn vorm te geven. Als deze priesters die weg kunnen gaan, zitten ze helemaal op de lijn van het Evangelie. Want wat deed Jezus anders dan vriendschappen aanknopen? En vanuit die vriendschappen gebeurden wondere dingen.”

WAT EEN BELEVENIS!

BOEK NU UW MEIBEDEVAART NAAR ANTWERPEN OF OUD-TURNHOUT

“We gaan op bedevaart naar Maria, om troost of ontferming, uit dankbaarheid of gewoon om even bij de moeder van barmhartigheid te vertoeven.” Zo verwoordde mgr. Johan Bonny vorig jaar de gedachten van menig deelnemer aan de diocesane meibedevaarten voor ouderen en zieken in Antwerpen of Veerle-Laakdal. Deze fel gesmaakte mariale bedevaart is op korte tijd uitgegroeid tot een traditie. Dit jaar zijn bewoners van woon-zorgcentra en zorginstellingen, leden van Samana-, Ziekenzorg- en OKRA-kernen, parochies, bedevaartgroepen en religieuze gemeenschappen in ons bisdom welkom op 8 mei in Antwerpen of op 9 mei in Oud-Turnhout.

Ilse Van Halst

“Wat een belevenis! Dat ik dit nog mag meemaken!” De inmiddels 97-jarige Simonne De Ruyck glundert tijdens de meibedevaart naar de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal vorig jaar. Bij een kop koffie in de kerk achteraf vertelt ze honderduit: “In 2016 ben ik thuis gevallen. Ik brak mijn heup op drie plaatsen. Sindsdien woon ik in het woon-zorgcentrum Immaculata in Edegem. Ja, ik heb in mijn leven veel vreugde, maar ook veel ellende en eenzaamheid gekend. Ik put kracht uit mijn geloof.” Om dankbaar te vervolgen: “Daarom ben ik zo blij dat ik de kans krijg om hier op bedevaart te komen, om samen met zoveel anderen Maria te danken. Fantastisch dat dit georganiseerd wordt met busvervoer, want alleen zou ik hier nooit geraken, nu ik in een rolstoel zit.”

“Ik beleef dit als een intieme ontmoeting met Onze-Lieve-Heer en met Ons-Lievevrouwe. In de meimaand toeven mijn gedachten in het bijzonder bij haar. Temeer omdat het gisteren 51 jaar geleden is dat mijn mama gestorven is”, vertrouwt ze me toe met tranen in de ogen. “In het woon-zorgcentrum kregen we de opdracht om een persoonlijke intentie voor te bereiden. Ik heb vandaag voor mijn moeder gebeden.”

Wanneer mgr. Bonny aanschuift, bedankt ze hem voor de mooie viering: “Monseigneur, ik heb er echt deugd van gehad.” Waarop een medebewoonster opmerkt: “En dan te beden-

ken dat je deze ochtend niet wilde komen!” Simonne knikt. “Dat is waar”, erkent ze. “Ik was verkouden en had slecht geslapen. Maar nu ben ik dat allemaal vergeten, hoor.”

Ook Flora Keulemans, 91 jaar, uit het

woon-zorgcentrum Welvaart in Kapellen, was er in 2017 bij in Antwerpen. “Soms nemen de kinderen me wel eens mee naar de kathedraal als ze me komen opzoeken,” vertelt ze, “maar het doet ook eens deugd om met zovelen en met onze bisschop samen te kunnen vieren. Ze onderbreekt haar uitleg en kijkt rond. “Oei, nu ben ik mijn groep kwijt!” Ik wandel met haar mee als ze met haar rollator door de zijbeuken van de kathedraal schuifelt op zoek naar bekenden. Ondertussen slaan we een praatje. Flora is blij dat alles voor haar georganiseerd wordt. “Het is toch wel een hele gebeurtenis. En het is ook niet naast de deur, hé ... Ah, daar zijn ze.” Wat verderop zwaait iemand. “Dag Flora, we zouden nooit zonder jou vertrekken, hoor!”, begroet begeleidster Gerd Timmerman ons. Flora was er gerust over.

Ook Gerd juicht het initiatief toe. “Ons woon-zorgcentrum neemt al enkele jaren deel aan deze meibedevaarten. We werken met een beurtrol omdat het aantal plaatsen in de autocar beperkt is. Er kunnen slechts een veertiental bewoners met hun begeleider plaatsnemen”, vertelt ze. “Voor sommigen is de drempel hoog. Met de autocar naar de stad reizen, zeker als mensen bedlegerig zijn, is niet evident. Maar in een speciale autocar verloopt dat prima. Zo kan iedereen mee. En dat wordt erg gewaardeerd.”

“Vroeger trokken we op bedevaart naar Scherpenheuvel, maar dat vraagt heel wat organisatie. Het ligt niet in ons bisdom en is heel toeristisch”, vervolgt Gert. “Deze bedevaart is ingetogen. Tevoren bereiden we ze samen voor en nodigen we onze bewoners uit een gebedsintentie voor Maria op te stellen. Het gevoel van verbondenheid in de kathedraal raakt hen sterk. Ook het samenzijn bij de koffie achteraf weten ze te smaken. Dagenlang genieten ze na!”

EEN EXTRA DOSIS KRACHT

"Het was een intense viering. We voelden sterk de verbondenheid tussen bewoners van het rusthuis, zieken uit het dorp, mensen met een beperking, de voorgangers en organisatoren", blikken Guido en Mia Nijsmans-Mariën uit Laakdal terug. Beiden zijn actief in Samana, vereniging voor chronische zieken en zorgbehoevenden (het vroegere Ziekenzorg CM): Guido in het bestuur, Mia als ziekenbezoeker. Voor ruim dertig zieken organiseerden zij vorig jaar de meibedevaart naar Veerle-Laakdal.

"Het was een snikhete dag, toch hoorden we niemand klagen", herinnert Guido zich. "De bedevaart was tiptop georganiseerd. Men had aan alles gedacht, zelfs aan water voor de dorstigen." "Het was ook fijn dat de kerk eens goed gevuld was", vertaalt Mia de ervaring van vele bedevaarders. "En dan die traktatie op een ijsje! Zalig in die hitte."

Heel wat zieken maakten dankbaar gebruik van de mogelijkheid om de ziekenzalving te ontvangen. Dat was een sterk moment voor Mia. "Op onze jaarlijkse dag van de chronische zieke bieden we vanuit Samana ook een ziekenzalving aan. Ik moet dan vaak verduidelijken dat het geen sacrament is voor stervenden, maar voor zieken. Zij krijgen dankzij deze zalving extra kracht."

Beiden betreuren dat ze pas laat vernamen dat er zo'n bedevaart georganiseerd werd vanuit het bisdom. "Via via wisten we dat er iets op komst was, maar verdere informatie bereikte ons nooit", vertelt Guido. "Uiteindelijk

wist onze pastoor te vertellen wanneer de bedevaart plaatsvond. We hadden amper twee weken de tijd om alles te organiseren. De echte uitnodiging kregen we toen de uiterste inschrijvingsdatum al verstreken was. Gelukkig kon onze koster onze groep nog inschrijven."

De deelnemers waren opgetogen. "Mensen genoten, stil en ingetogen. Ik zag een man uit het rusthuis intens wenen. Zozeer was hij onder de indruk", weet Guido nog. "Een vrouw vertelde ons dat ze zelf niet meer in Lourdes geraakt, maar dat deze bedevaart haar echt het gevoel gaf dat ze bij Onze-Lieve-Vrouw was. Een andere vrouw was dolgelukkig omdat onze bisschop met haar gepraat had."

Hebben jullie vanuit jullie ervaring nog tips voor de organisatie dit jaar? "Eigenlijk was het nu al 'af'", zwaaien Mia en Guido met lof. "Als er dan toch iets beter kan, is het wel het tijdig verzenden van de uitnodiging en naar de juiste kanalen. Groepen zoals Samana werken met een jaarplanning. In september leggen we alles vast", leggen ze uit. "De communicatie omtrent de voorbeden, die deelnemers konden meebrengen op kaartjes, kan ook beter. En waar rolwagens komen, zou je snel een (klap)stoel moeten kunnen nemen, zodat je als begeleider bij de rolwagen kunt plaatsnemen."

De blauwe sjaaltjes als teken voor wie de ziekenzalving wenst te ontvangen, vinden Mia en Guido een prima zet. "Dat moet behouden blijven. Er wordt gevraagd om vooraf op te geven hoeveel bedevaarders de ziekenzalving

wensen, maar in de kerk komen daar vaak nog mensen bij. Het zou fijn zijn om dat te voorzien. Misschien ook op voorhand duidelijk aangeven dat niet enkel de bisschop zalft, maar ook alle aanwezige vicarissen en priesters. De meeste mensen willen immers het liefst door onze bisschop zelf gezalfd worden, maar dat lukt niet in werkelijkheid", suggereren ze. "Daarom is het fijn dat hij nadien zieken komt groeten en een praatje met hen slaat. Dat wordt sterk geapprecieerd."

Johan Govaerts

Praktisch:

- in het vicariaat Antwerpen op dinsdag 8 mei 2018 om 14 uur in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen. Tijdens de eucharistie kan wie dat wenst de ziekenzalving ontvangen. Na de viering is er een ontmoetingsmoment. Het einde is voorzien rond 17 uur. Inschrijven bij Vicariaat Antwerpen: 03 202 84 30.
- in het vicariaat Kempen op woensdag 9 mei 2018 om 14 uur in de kerk Onbevlekt Hart van Maria, Koningin der Wereld, in Oud-Turnhout, Zwaneven. Tijdens de eucharistie kan wie dat wenst de ziekenzalving ontvangen. Na de viering is er een ontmoetingsmoment. Het einde is voorzien rond 17 uur. Inschrijven bij Vicariaat Kempen: 03 312 55 15.

OP ONTDEKKINGSTOCHT

NAAR EEN NIEUWE SETTING VAN HET VORMSEL IN VERBONDENHEID

Op vele plaatsen in ons bisdom komen tussen Pasen en Pinksteren jongeren van verschillende parochies samen om het sacrament van het vormsel te ontvangen. De gewoonte om dit feest per parochie te vieren is niet meer houdbaar. Deze evolutie gaat gepaard met het gevoel van verlies. Tegelijk biedt een schaalvergroting kansen. Bovendien past deze omwenteling in een hedendaagse visie op het vormsel en op de voorbereiding ervan.

Bart Paepen

Het vormsel is een van de drie initiatiesacramenten. Samen met het doopsel en de eucharistie wil het sacrament de gelovige binnenleiden in het kerkelijke leven. Het belang van dit initiatieproces is pas recent terug in de aandacht gekomen. Tot voor enkele decennia leerde een Vlaams kind uit een gelovig gezin vanzelf het leven van de Kerk kennen. Via de school, het verenigingsleven, de buurt en het gezin maakte je kennis met een gemeenschap die oog had voor zorg, gebed, Bijbel en viering. Deze vanzelfsprekendheid is verleden tijd. Wil je onze Kerk van binnenuit leren kennen, moet je daar bewust stappen voor zetten.

Als een volwassene zich vandaag aandient om christen te worden, hebben we als Kerk een uitgeschreven stappenplan ter beschikking dat via verschillende liturgische vieringen en

via periodes van catechese leidt naar doopsel, vormsel en eucharistie. Het is de weg van het catechumenaat. Ooit stelde ik dit proces voor aan een parochiale groep. Aan het eind van het gesprek fluisterde een oudere zuster: "Hoe spijtig dat ik al gedoopt ben. Ik zou dit traject graag zelf doorlopen." Terecht zei de heilige Johannes Paulus II al in 1979 dat vele gedoopte volwassenen in zekere zin catechumenen zijn. Vooral in gebieden waar het christelijk geloof evident leek, is catechese inderdaad een levenslang proces. Allen kunnen we verder volwassen worden in geloof.

Het vormsel voor twaalfjarigen heeft een eigen plaats in dit kader. Aan de ene kant biedt deze mooie traditie kinderen de gelegenheid stappen te zetten in dit initiatieproces. Zowel

➤ *Bart Willems, stafmedewerker catechese, getuigde vorig jaar in 'De Preekstoel' in de Sint-Waltrudiskerk in Herentals wat het voor hem betekent om gelovig te zijn. In deze zomer wordt 'De Preekstoel' voor de tiende keer georganiseerd. Op 8 september wordt dit jubileum gevierd in het cultuurcentrum 't Schaliken in Herentals. Info op www.heiligehuisjes.be.*

VREUGDEVOL EN ENTHOUSIAST

"Geloven is de dood niet willen dragen", dicht Jan Veulemans. Ook voor mij heeft geloof alles te maken met het 'vertrouwen-in-vallen-en-opstaan' in God, het 'vertrouwen-in-vallen-en-opstaan' dat de liefde het laatste woord heeft. Vanuit vreugde, verontwaardiging en verwachting gaat een christen in liefde, geloof en hoop Jezus achterna op een pad dat, naar hij meent, leidt naar verbetering. Vanuit die visie neem ik vanaf dit werkjaar mijn taak op als stafmedewerker voor de catechese in ons bisdom. Vreugde en enthousiasme zijn bij het aanvangen van mijn opdracht twee belangrijke uitgangspunten. Het zijn ook de twee elementen die ik nu reeds zeven jaar als sine qua non ervaar als godsdienstleerkracht en leerkracht Nederlands in de derde graad. Op die manier slaan ze voor mij een brug tussen catechese en verkondiging.

Gods naam "Ik zal er zijn" en Jezus' woorden "Waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden" lees ik als een oproep tot vertrouwen (in vallen en opstaan), tot vreugde en tot enthousiasme. Als dat zo is, kan en mag een christen in God zijn en mag hij of zij God bij hem of haar aanwezig weten. Als dat zo is, zou dat aan christenen te zien, te horen, te voelen en te ruiken ... moeten zijn, in samen spreken, doen en vieren. Zulke christenen spreken op hun beurt anderen aan. Verkondiging vanuit vreugde en enthousiasme werkt.

Ook bij christenen zelf blijft het christendom op dezelfde manier aankloppen: de Godnaam en de belofte van Jezus bevatten een blijvende oproep tot vertrouwen, vreugde en enthousiasme. Ook catechese, als initiatie in de gemeenschap van christenen, kan haar kracht vinden in vreugde en enthousiasme. (Bart Willems)

© Bart Wynants

© Jan Van Riet

➤ *Vormelingen uit Kring 12 in de Sint-Martinusparochie van Kontich: leergierig en nieuwsgierig naar het aardse en naar wat hierboven is.*

de catechese als de liturgische vieringen zijn er dan op gericht hen te laten kennismaken met de manier waarop de Kerk gestalte geeft aan haar relatie met Christus. Aan de andere kant spitst het gebeuren zich niet uitsluitend toe op de vormelingen. Ook de gezinnen rond de communicanten en de lokale geloofsgemeenschappen leggen een weg af. Dus dient een nieuw model van catechese zich aan. Voordien gaf een groep ingewijden kennis door aan wie catechese volgde. Nu willen we vormelingen en hun gezin opnemen in een gemeenschappelijke verdieping van het geloof. Voor ons allen

staat dan de vraag centraal wat het vandaag betekent leerling van Jezus te zijn.

De concrete context waarbinnen deze ontdekkingstocht zich afspeelt, is de pastorale eenheid. De diverse geloofskernen bieden de kans om onze veelkleurige Kerk te leren kennen. Ook als de vormselvoorbereiding per parochie georganiseerd wordt, hebben de verantwoordelijken de opdracht over de muurtjes van de lokale werking te kijken. De zondagskerk vertegenwoordigt de roeping tot eenheid in verscheidenheid. Eucharistie vraagt

om een zo groot mogelijke gezamenlijkheid die in gebed en gezang tot uiting komt. Tijdens de vormselviering krijgt deze verbondenheid zelfs een diocesaan karakter. De bisschop of zijn vertegenwoordiger bezegelt het proces dat de jongeren hebben afgelegd.

Veranderen is nooit gemakkelijk. Toch roept onze bisschop alle medewerkers op zich gaandeweg achter de nieuwe setting van het vormsel te scharen. Met een doel voor ogen: mensen binnen te leiden in het leven van onze Kerkgemeenschap vandaag.

MET HOOFD, HART EN HANDEN

Ze droomt van een nauwere band tussen catechese, liturgie en diaconie. “De catechese komt in je hoofd binnen, de liturgie doet je hart omkeren, en de boodschap vloeit door naar je handen in de diaconie. Dat moeten we jongeren in de catechese bijbrengen. We moeten hen raken in hun hart. Daarom moeten we meer aandacht schenken aan de spirituele vorming van kinderen”, aldus Katrien Tuyteleers. Ze trekt de catechesewerking in de kersverse Pastorale Eenheid Immanuel met alle kansen en uitdagingen die daarbij komen kijken op het vlak van samenwerking. En dat zijn er best wat in deze PE die geografisch een uitgestrekt gebied beslaat met Aartselaar-Boechout-Hove-Kontich-Lint-Vremde.

“In een eerste fase besloten we te inventariseren wat we als catechisten aan materiaal en werkvormen hebben. Hiaten proberen we op te vullen. We maakten een map aan op Dropbox waarin elke catechist bruikbaar materiaal kan dropen. Zo weten we waar de ander mee bezig is, leren we van elkaar en kunnen we materiaal uitwisselen”, verduidelijkt Katrien de doelstellingen van de werkgroep catechese in de pastorale eenheid. “Enkele andere doelstellingen zijn intergenerationele catechese en de groeiende samenwerking binnen onze PE.”

“Onze voormalige federatie organiseerde een brainstorming met de jongere generatie binnen de parochies”, blikt Katrien terug. “We ontmoetten elkaar en wisselden ideeën uit over de

vraag: ‘Hoe de blijde boodschap actualiseren.’ Dat overleg gaf de catechesewerking een sterke impuls.” De parochies Boechout, Hove en Vremde, die weinig overlegervaring hadden, waren blij verrast. “Onze werkingen lopen niet gelijk, maar we steken altijd wel iets op van de ander. Zo organiseerden wij voordien nooit een ouderavond met een vormheer. In Kontich hadden ze daar goede ervaringen mee. En dus hebben wij dat idee ‘gepikt’”, zegt ze lachend.

Ook praktisch dient een en ander geregeld in overleg. “Het bisdom wees ons twee weekends toe waarin alle vormselvieringen dienen plaats te vinden. De puzzel ‘wie wanneer?’ en ‘wie werkt samen?’ moesten we zelf leggen”, vertelt Katrien. “Sommige vieringen bleven, anderen vinden plaats op een ander uur, omdat we bijvoorbeeld rekening moeten houden met jaarmarkten of andere activiteiten in de omgeving. Vindt de ene vormselviering vroeg plaats en een andere later, dan kan volgend jaar gewisseld worden ... Kleine vormselgroepen worden dan weer verzocht aan te sluiten bij een buurparochie uit praktische overwegingen.”

In Lint sluit de catechese nu aan op de zondagsviering, en dat werkt. “Toch willen we niemand in deze richting dwingen, maar waar de ene pioniert, kan de andere goesting krijgen. De eerstecomuniewerkgroep startte twee jaar geleden met ingroeivieringen in Kontich. Lint en Hove sprongen vorig jaar op de kar. Zo groeit de samenwerking.” (Johan Govaerts)

KERKEN MORGEN

UITVOERING PAROCHIEKERKENPLAN IS WERK VAN LANGE ADEM

Het verandertraject voor een kerkgebouw loopt over hobbelige en vooral trage wegen. Dat blijkt nu in heel wat gemeenten een parochiekerkenplan werd goedgekeurd. Zulk een kerkenbeleidsplan tekent vooral een lange termijnvisie uit voor de kerkgebouwen. Zeker in grotere gemeenten met verschillende parochies bleek de afweging een evenwichtsoefening. Waar het parochiekerkenplan voor een specifieke kerk verandering voorzag, moet op maat van elke situatie een weg gezocht worden om die verandering te realiseren. Een verslag van enkele Antwerpse ervaringen.

Jan Kint

Op een tiental plaatsen in de stad gaven kerkraaden aan dat de huidige kerk voor hen meer last dan lust is. Toch blijft de nood aan een kleinere liturgische ruimte in de buurt vaak overeind. In de toekomstige pastorale eenheid kan zo gemeenschap gevormd worden op een kleinere

plek. Andere kerken in de buurt bieden dan de mogelijkheid en de ruimte om in groteren getale te blijven vieren. Eens die duidelijkheid gedragen is, kan een veranderingsproces beginnen.

En dan begint het. Wat kan in de kerk onderdak krijgen? De vraag is bondig en helder, het antwoord heel wat minder. Al te vaak verengt een brainstorming over de toekomst van een kerkgebouw zich tot een architecturale oefening. Het veranderen – gedeeltelijk of geheel herbestemmen – van een kerk vraagt echter een bredere denkoefening. De toekomstige functie van het gebouw moet ook gedragen worden door partners. En die moeten in staat zijn om zowel financiële stabiliteit als een inhoudelijk project te bieden zodat de kerkraad in vertrouwen het gebouw kan overdragen. Zo'n partners liggen niet voor het grijpen.

Openbaar bestuur

Meteen rijst een eerste probleem. Een kerkraad is een openbare instelling. Ze kan een gebouw niet zomaar overdragen aan deze of gene partner omdat er toevallig historisch of ideologisch goede relaties mee opgebouwd zijn. In geval van een verkoop moet ze met het gebouw naar 'de markt' en riskeert ze dat eerder welke hoge bieder met het project gaat lopen.

De kerkraad moet dus inhoudelijk goed aflijnen welke krijtlijnen zij wil trekken voor een

toekomstige bestemming. Dat kan bijvoorbeeld door de functie scherp te omschrijven. Functies als sociale woningbouw of onderwijs beperken het aantal spelers dat een bod kan doen. Wanneer de kerkraad de functies openlaat en zich beperkt tot randvoorwaarden, spelen de regels van overheidsopdrachten en openbare aanbesteding. Dan kan de kerkraad de randvoorwaarden, waaraan kandidaat-kopers met hun project moeten beantwoorden, best in samenspraak met een notaris uitschrijven in een lastenboek.

In het kader van een studie omtrent herbestemming voerde de kerkraad van Sint-Lambertus informele verkennende gesprekken met potentiële partners in beperkte kring. Uiteindelijk zag de kerkraad zich genoodzaakt deze verkennende ronde op te breken en formeel te laten verlopen binnen het wettelijk kader omdat gesprekken met één ontwikkelaar niet toegelaten zijn binnen het gegeven van een openbaar bestuur. Dat kan enkel indien er een specifieke invulling aan de nieuwe site wordt gegeven. Deze oefening is nog volop in ontwikkeling bij het schrijven van dit artikel.

Bescherming of beperking?

De erfgoedwaarde van het kerkgebouw vormt een andere moeilijk te ontwarren knoop. In de stad is zowat een op drie kerken beschermd als monument of stadsgezicht. Hoewel waardevol in een historische context, blijkt dit een grote

➤ *De Heilige Bernadetteparochie in Deurne fuseerde in 2016 samen met Sint-Rumoldus en Heilig Hart tot de nieuwe Emmanuelparochie. Het kerkbestuur ging op zoek naar een nieuwe toekomst voor de site van de Heilige Bernadettekerk. Een verkoop bracht meerdere geïnteresseerde partners op de been. Momenteel wordt bestudeerd welk project financieel haalbaar is en tevens aansluit bij de traditie van de parochie en de site.*

© Luc Andries

© Johan Govaerts

› In de Sint-Adrianuskerk in Eel, Ravels, gingen vrijwilligers van de kerkfabriek, parochieploeg en Heemkundige Kring Nicolaus Popelius, met ondersteuning van Erfgoed Noorderkempen, aan de slag voor de inventarisatie van het roerend erfgoed. Het CRKC biedt een handleiding voor deze inventarisatie en een stappenplan voor waardering en selectie aan (zie www.crkc.be en www.stappenplanreligieuserfgoed.be). Bij voorkeur wordt het proces breed gedragen.

› Een grondige studie over de herbestemming van de Sint-Jan Evangelistkerk in Borgerhout, in de volksmond beter gekend als de Peperbus, bleek nauwelijks mogelijkheden tot verandering te bieden. De kerkraad voelt zich als groep vrijwilligers eerder conservator van een lastig monumentaal gebouw, dan dat ze zich volop kan werpen op haar kermtaak, namelijk de eredienst waarborgen. Om het denkproces toch verder te zetten en in de hoop schot in de zaak te brengen, organiseerde het stedelijk vastgoedbedrijf AG VESPA eind oktober een open marktbevraging om na te gaan wie in de context van de huidige bescherming toch interesse heeft om het gebouw eventueel over te nemen. Tot midden december konden burens en potentiële partners voorstellen indienen. Vraag is wat haalbaar is gezien het kostenplaatje aan renovatiekosten en het beschermingsstatuut. Toch toonden enkele spelers interesse. Een interessante oefening.

struikelblok om een gebouw een andere functie te geven. “Bij een bescherming is het verboden beschermde goederen te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of andere handelingen te stellen die de erfgoedwaarde ervan aantasten. Dat heet het passief behoudsbeginsel. Het actief behoudsbeginsel houdt in dat je tijdig werken uitvoert voor de instandhouding, de beveiliging, het beheer, de herstelling en het onderhoud. Voor heel wat ingrepen aan een beschermd onroerend goed heb je een vergunning nodig. Een beschermd goed mag je niet slopen of vernietigen. Van dit basisprincipe kan enkel worden afgeweken in heel uitzonderlijke gevallen”, stelt de website onroerend erfgoed Vlaanderen klaar en duidelijk.

Voor heel wat kerkraden is het kerkgebouw letterlijk een blok aan het been. “Een kleine – soms fragiele oudere – groep vrijwilligers staat voor de uitdaging om vaak monumentale gebouwen te blijven beheren. Het wetgevend kader waarbinnen ze hun opdracht vandaag moeten waarmaken, is sterk veranderd: financiële meerjarenplannen opmaken, veiligheidsvoorschriften en procedures nakomen, beheersplannen voor een beschermd gebouw opmaken, werken binnen het kader van een openbare instelling ... en dat alles in een sterk uitgedund kerklandschap waar de draagkracht en het toekomstperspectief niet altijd even duidelijk zijn”, schetst Bart Paepen. “De gebouwen zijn vaak oud en niet meer aangepast aan hedendaagse verwachtingen van comfort en duurzaamheid. Voor sommige kerkraden is een nieuw perspectief voor hun gebouw dan ook een welgekome uitweg. Als dat gecombineerd kan

worden met een kleinere, aangename en aangepaste liturgische ruimte is de winstervaring des te groter. Zo kan de druk van overheidswege om kerkenbeleidsplannen uit te werken in plaats van een bedreiging een kans worden.”

Algemeen dient gezegd dat de overheid zich stelsmatig meer terugtrekt. Bij enkele pilootstudies gaf de stad uitdrukkelijk aan dat een toekomstige bestemming niet langer door de stedelijke financiën gedragen kan worden. Na de omvorming van de voormalige Augustinuskerk in de Kammenstraat in Antwerpen tot het muziekcentrum AMUZ realiseerde het stedelijk beleid zich dat een dergelijk project handenvol geld kost. Ook op Vlaams niveau gaat de knip op de subsidiestelsels. Zo besloot de Vlaamse regering in februari 2016 de betoelaging van de btw bij erfgoedpremies af te schaffen. Dat betekent dat kerkraden voortaan zelf de btw-kosten voor grote restauratie- en renovatiewerken moeten ophoesten. Ook de subsidiëring van beschermde monumenten, waarbij kerken kunnen genieten van een verhoogd premiepercentage tot tachtig procent, zal in de nabije toekomst afgebouwd worden.

(Ont-)roerende inventaris

Niet alleen kerkgebouwen brengen zorgen mee, ook hun interieur vraagt bijzondere aandacht. Denk maar aan liturgische voorwerpen zoals kelken en cibories, maar ook aan schilderijen en beelden of kazuïfles, altaardoeken of banieren. Kleinere roerende goederen zoals de biechtstoel, het tabernakel of de doopvont, vragen om een oplossing net als hun grotere broers zoals een orgel.

Een goede inventaris is essentieel, wil je deze voorwerpen later niet in een uitstalraam van een antiquair zien opdruken. Elke kerkraad moet bij decreet over een minimaal overzicht van al deze voorwerpen beschikken. Maar bij een eventuele verhuus of (gedeeltelijke) herbestemming van de kerk is een extra inspanning wenselijk. De provincie beschikt over een goed georganiseerde databank ‘Donnet’ en een stappenplan ‘inventariseren en waarderen’ in samenwerking met CRKC (info op www.stappenplanreligieuserfgoed.be) om deze taak aan te vatten. Kerkraden die in de nabije of verdere toekomst een weg van herbestemming willen bewandelen, beginnen best nu al aan een goede inventarisatie van deze roerende eigendommen. Op die manier kunnen ze grondig afwegen welke bestemming deze voorwerpen best krijgen. Deze oefening gaat bovendien vaak gepaard met heel wat emoties en herinneringen. Ook daarmee dient rekening gehouden te worden in het verandertraject van je parochiekerk.

Het mag duidelijk zijn: de weg van plannen naar uitvoeren is een werk van lange adem. Het terrein is onontgonnen en vereist het ontwarren van knopen in diverse beleidsdomeinen. Met de botte bijl. drastisch een weg hakken is niet zinvol gezien de symboliek en de centrale plaats die kerkgebouwen in een gemeenschap innemen. Er moet dus omzichtig te werk gegaan worden, maar toch met voldoende daadkracht om kerkraden en betrokken partners niet moedeloos en gefrustreerd achter te laten.

ESTAFETTE

EEN VRIJWILLIGER UIT DE KERK AAN HET WOORD

Valerie De Beuckelaer vertrok in januari 2017 als campagnevrijwilliger voor Broederlijk Delen naar Oeganda om de vastencampagne 2018 ter plaatse voor te bereiden.

© Valerie De Beuckelaer

“Hoe is het toch mogelijk? Dat vroeg ik me het voorbije jaar herhaaldelijk af in Fort Portal, het hart van de Rwenzori-regio, dat voor een jaar mijn thuisbasis werd. Deze regio is groen en vruchtbaar, en toch is er niet voldoende voedsel voor iedereen. In de loop van het jaar werd me duidelijk dat effecten van klimaatverandering, beperkte toegang tot afzetmarkten, beperkte overheidssteun en focus op marktgewassen om hoge schoolkosten te kunnen betalen, enkele van de achterliggende oorzaken zijn.

Als campagnevrijwilliger deed ik onderzoek in de campagneregio Rwenzori, organiseerde en begeleidde ik inleefreizen en werkte ik mee aan de productie en montage van de campagnefilms. Daarnaast bereidde ik Oegandese stafleden van de lokale partnerorganisaties van Broederlijk Delen voor op hun persoonlijke getuigenissen tijdens de vastencampagne in België.

Onze partnerorganisaties zetten zich dagelijks met hart en ziel in voor een rechtvaardiger leven van zowat 62.000 kleinschalige Oegandese boeren. Dat doen ze voornamelijk via het verenigen van boeren, coördinatie van gezamenlijke spaarsystemen en het geven van technische landbouwtrainingen.

Tijdens de luttele maanden waarin ik Grace Ninseka volgde, de dragende figuur van de

campagne, merkte ik al ingrijpende veranderingen. Grace en haar familie vormen een gemiddeld Oegandeese kleinschalig boerengezin. Toen ik hen begin vorig jaar ontmoette, leefden ze met z'n zevenen in een kleine woning met rieten dak waar het vaak binnenregende en met een beperkt arsenaal aan huishoudartikelen. Dankzij de opstart van haar maniokbusiness met de hulp van onze partnerorganisatie kon ze stilaan meer maaltijden bereiden voor haar familie, een steviger huis bouwen en haar kinderen naar school laten gaan.

Zo'n getuigenis van dichtbij mogen zien werkelijkheid worden, grijpt me naar de keel. Het doet me nog meer dan tevoren stilstaan bij de zin van mijn leven. Oeganda was het eerste Afrikaanse land dat ik bezocht en waarin ik woonde. Het heeft me van het eerste moment tot heden op verschillende vlakken verrast en geïnspireerd. Vooral de spirit van de mensen, jong en oud, blijft me sterk bij. Ondanks de dagelijkse uitdagingen staan ze telkens bij het ochtendgloren paraat om vol goede moed en met een brede glimlach aan de nieuwe dag te beginnen. Elke paar euro die ze kunnen verdienen of het beetje dat ze kunnen oogsten, vinden ze de moeite waard.

Ook de gevolgen van klimaatverandering beleef ik van nabij. Regens die uitblijven of juist overvloedig aanwezig zijn, geen oogst, honger. Het zijn essentiële aspecten waar we in het Westen meer moeten bij stilstaan. In Oeganda leven inspireert me zo om op andere manieren met bezit, delen, hergebruik, natuur en voeding om te gaan.

”

Valerie De Beuckelaer

Info over de campagne in Oeganda vind je op <http://www.broederlijkdelen.be/nl>

Belangrijke data in ons bisdom:

- 20 januari (8.30 tot 12.30 uur): lanceerdag van de campagne in het Provinciaal vormingscentrum, Smekenstraat 61, Oostmalle.
- 23 februari: Koffiestopdag.
- 13 maart om 20 uur: Zuidcafé in de Roma in Borgerhout met onder meer kunstenaar Sadat Kaaya Kiwanuka die in België verblijft in het kader van de campagne.
- 4 mei van 12 tot 14 uur: vierde editie van Picknick Plein Public op het Theaterplein in Antwerpen. Info op www.picknickpleinpublic.be

FLEURIG IDEE:

Vanaf dit jaar verkoopt Broederlijk Delen 'groeï-wenskaarten'. Dit zijn kaarten op 'groeï-papier' of papier waarin zaden van bloemen verwerkt zijn. Je zendt dus niet alleen een kaartje, maar ook bloemen. De ontvanger plant je kaartje onder 1 cm aarde. Iedere dag een beetje water geven, en na enkele weken komen er fleurige bloemen tevoorschijn. Voor tien euro krijg je een set van vijf wenskaarten. Bestellen via www.broederlijkdelen.be

© Valerie De Beuckelaer

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

OPRICHTING PASTORALE EENHEDEN

Bij decreten van 8 december 2017 richtte mgr. Bonny twee pastorale eenheden op:

* De Pastorale Eenheid **Heilige Veronica** omvat het territorium van de parochies Borsbeek, Sint-Jacobus de Meerdere; Borsbeek, Sint-Jan Berchmans; Schilde, Sint-Catharina, 's-Gravenwezel; Schilde, Sint-Guibertus; Schilde, Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-Opgenomen; Schoten, Sint-Cordula, *Centrum* (zondagskerk); Schoten, Heilige Familie; Schoten, Heilig Hart, *Deuzeld*; Schoten, Onze-Lieve-Vrouw Koningin van alle Heiligen, *Koningshof-Berkenrode*; Schoten, Sint-Filippus, *De Horst*; Wijnegem, Onze-Lieve-Vrouw van de Bloeiende Wijngaard (zondagskerk); Wommelgem, Onze-Lieve-Vrouw Boodschap, *Kandonklaar*, en Wommelgem, HH. Petrus en Paulus.

Het team van de PE bestaat uit priester Theo **Wynants**, scheutist, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie; Ludo **Gielis**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw alsook voor de verkondiging en de catechese; Veerle **Sommen** en Marc **van Kerkhoven**, beiden verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Gert **Verhoeven**, verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; Peter **De Smedt**, verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit en Dieudonné **Kampen**, verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer.

Pastores in de parochies: pastoor Theo **Wynants**, scheutist; parochievicarissen Marc **Christiaens**, Guy **Mennen**, Florent **Stes**, Willy **Van Gils** en Leo **Wuyts**; diaken Guido **Gielis**; parochieassistenten Chris **Ghielens**, Pascal **Humblet** en Frieda **Weyns**; parochieassistent in opleiding Peter **De Smedt**.

Pastorale benoeming in een geloofskern van de PE: Peter **De Smedt**, vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in WZC Hof ten Dorpe in Wommelgem.

* De Pastorale Eenheid **Heilige Nicolaas van Poppel** omvat het territorium van de parochies Arendonk, Sint-Jozef, *Voorheide*; Arendonk, Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-Opgenomen en Sint-Job (zondagskerk); Baarle-Hertog, Sint-Remigius; Ravels, Sint-Adrianus, *Eel*; Ravels, Sint-Jan Baptist, *De Straat*; Ravels, Sint-Michiël, *Weelde*; Ravels, Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans, *Weelde-Station*; Ravels, Sint-Servatius; Ravels, Sint-Valentinus, *Poppel*.

Het team van de PE bestaat uit priester Luc **Vienne**, norbertijn van Postel, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie; Ben **Luyten**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw; Johan **Hendrickx** en Marc **Lenaerts**, beiden verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Christine **Bossens** en Anne-Marie **Daemen**, beiden verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; pastoraal werkster Maria **Schellekens** en Petra **de Leeuw**, beiden verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Anne-Marie **Daemen** en Marc **Lenaerts**, beiden verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer.

Pastores in de parochies: pastoor Luc **Vienne**, norbertijn van Postel; parochievicarissen Jan **Braspenning**, spiritijn, en Bert **Pluym**; diaken Ad **Van de Lisdonk** en parochieassistenten Maria **Schellekens**.

Pastorale benoemingen in een geloofskern van de PE: zuster Gusta **Smets**, vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in WZC Home Onze-Lieve-Vrouw van de Kempen in Ravels.

Ingevolge dit decreet van oprichting houden op te bestaan: de federaties Arendonk, Schilde, Schoten en Wijnegem, de functies van federatiecoördinator, de taken van het federatieteam, en de taak van plaatselijk contactpersoon.

Luc **Dekelder** en Ronny **Vandecasteele**, diakens, namen per 8 december 2017 ontslag als diaken in de federatie Schoten.

Louis **Andries**, pastoraal werker, nam per 8 december 2017 ontslag als parochieassistent in Wijnegem, Onze-Lieve-Vrouw van de Bloeiende Wijngaard

Denis **Schepens**, diaken, nam per 8 december 2017 ontslag als diaken in de parochie Schilde, Sint-Guibertus.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

BENOEMINGEN

Marjolein **Bruyndonckx** werd per 1 oktober 2017 benoemd tot jongerenpastor voor het Vicariaat Kempen, meer bepaald in de PE Sint-Franciscus in Hoogstraten en Rijkevorsel, voor een periode van zes jaar.

Marcin **Derdziuk**, minderbroeder-kapucijn, lid van de priesterequipe in de parochies Antwerpen, Sint-Amandus; Antwerpen, Sint-Antonius van Padua; Antwerpen, Sint-Eligius; Antwerpen, Heilig Hart; Antwerpen, Sint-Lambertus, *Dam*; Antwerpen, Sint-Willibrordus, werd per 1 november 2017 benoemd tot moderator van deze parochies, voor een periode van zes jaar.

Fabio **De Souza Teixeira**, missionaris van Scheut, werd per 1 oktober 2017 benoemd tot pastoor van de Emmanuelparochie in Antwerpen-Deurne, voor een periode van zes jaar.

➤ Voor een keer zijn de rollen omgekeerd en staat pastoor André Claessens niet achter het altaar. Wel fotograaf Frank Bahn Müller die de pas verkozen eerste assistent van de generaal-overste van de missionarissen van het Heilig Hart portretteert. André, pastoor in Ekeren en tot begin 2017 provinciaal van de Belgische provincie van de missionarissen van het Heilig Hart en voorzitter van de Europese provinciaals, ruilde zijn parochies begin dit jaar in voor Rome, waar hij zes jaar lang mee het beleid van de congregatie wereldwijd zal uittekenen. "De congregatie gaf me de kans om dienstbaar te zijn in deze parochie, nu heeft ze me elders nodig."

HALLO!?

UITSTEL MAAR GEEN AFSTEL

Velen van jullie hadden 2, 3 of 4 mei 2018 reeds aangevinkt in jullie agenda. Dan was een nieuwe editie van *Hallo!* aangekondigd. De diocesane ontmoetingsdagen zullen dan evenwel niet doorgaan. Je mag deze data terug vrijgeven. Uitstel betekent evenwel geen afstel in deze. Momenteel wordt volop gebrainstormd over een nieuwe vorm om alle geëngageerde medewerkers in onze diocesane pastoraal samen te brengen. Deze keuze wordt mede ingegeven door de veranderende setting van de pastoraal in ons bisdom, waarbij meer en meer pastorale eenheden vorm krijgen. Met deze nieuwe werkelijkheid groeit een andere nood aan ondersteuning en vorming. We houden je op de hoogte.

Nick **Hannes** werd per 1 juni 2017 benoemd tot jongerenpastor voor het Vicariaat Kempen, meer bepaald in de PE Clara Van Assisi in Oud-Turnhout en Turnhout, voor een periode van zes jaar.

Thomas **Hendrikus**, missionaris van Scheut, werd per 1 oktober 2017 benoemd tot staf-medewerker van het Vicariaat Antwerpen en parochievicaris in de parochies van de federatie Deurne, voor een periode van zes jaar.

Athil **Paulus Sati**, redemptorist, werd per 15 oktober 2017 benoemd tot lid van de priester-equipe in Antwerpen, Sint-Eligius, voor een periode van zes jaar. Zijn prioritaire opdracht is de verdere opbouw van de Chaldeeus-katholieke gemeenschap in het bisdom Antwerpen.

Ghislain **Toussé Mouafo**, missionaris van Scheut, werd per 1 oktober 2017 benoemd tot parochievicaris in de parochies van de PE Rupelkerk Sint-Franciscus in Aartselaar, Boom, Reet en Rumst en tevens tot medewerker van het project 'Panama 2019 Wereldjongerendagen', voor een periode van zes jaar.

Callistus **Okponenwu**, priester van het aartsbisdom Onitsha (Nigeria), voorheen parochievicaris in Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap, *Luchtbal*, werd per 1 november 2017 benoemd tot pastoor in Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw Boodschap,

Luchtbal, voor een periode van zes jaar. Hij behoudt zijn overige functies.

Nico **Peeters** werd per 1 juni 2017 benoemd tot jongerenpastor voor het Vicariaat Kempen, meer bepaald in de PE De Heilige Apostelen in Dessel, Mol (Postel) en Retie, voor een periode van zes jaar.

Annie **An Verheyen** werd per 1 november 2017 benoemd tot adjunct van de bisschoppelijk vicaris voor het Vicariaat Antwerpen, voor een periode van zes jaar. Zij biedt vanuit het vicariaat ondersteuning aan de dekenaten Antwerpen-Noord, Antwerpen-Centrum en Antwerpen-Zuid.

ZENDING

Kristin **Huybrechts** werd per 1 september 2017 door de bisschop gezonden als pastoraal werkster en benoemd tot parochieassistent in Antwerpen-Berchem, Heilig Sacrament, *Groenenhoek*, voor een periode van zes jaar.

OVERLIJDEN

Hilaire **De Cooman**, regulier priester van de missionarissen van Scheut, voormalig pastoor in Zandhoven en Beerse, overleed in Turnhout op 9 november 2017. Hij werd geboren in Gent op 14 januari 1937 en priester gewijd op 4 augustus 1963.

Johan **Dierckx**, diaken van het bisdom Antwerpen en actief in de parochie Berchem, Onze-Lieve-Vrouw Middelaars en Sint-Lodewijk, overleed in Wilrijk op 6 november 2017. Hij werd geboren in Merksplas op 1 maart 1946 en diaken gewijd op 4 juni 1988.

Jozef **Lievens**, priester van het bisdom Antwerpen, voormalig leraar, prefect en superior in het Kleinseminarie van Hoogstraten, voormalig pastoraal rusthuiswerker in het WZC Zusterhof in Geel en rector van de zusters annonciaden van Huldenberg in Geel, overleed in Geel op 20 november 2017. Hij werd geboren in Mol op 14 september 1925 en priester gewijd op 22 juli 1951.

STOPZETTINGEN

Bernard **De Preter**, priester van ons bisdom, nam per 18 december 2017 ontslag als deken van Antwerpen-Centrum en als lid van het vicariaats-team van het vicariaat Antwerpen. Hij blijft pastoor in de parochies van de federatie Antwerpen-Zuid tot de decretering van de PE.

Emiel **Selderslaghs**, diaken van het bisdom Antwerpen, nam per 1 november 2017 ontslag als verantwoordelijke gemeenschapsofbouw en coördinatie, verkondiging en catechesis in de PE Sint-Bernardus in Hemiksem en Niel. Hij blijft diaken in de parochies van de PE Sint-Bernardus.

➤ Op 17 november ontving mgr. Johan Bonny mgr. Augustine Kasujja. De apostolische nuntius in ons land begon zijn bezoek aan ons bisdom met het ochtendgebed in de kathedraal. Daarna woonde hij de bisschopsraad bij en maakte hij kennis met de medewerkers van het bisschopshuis. In de namiddag bracht hij een bezoek aan het Theologisch en Pastoraal Centrum.

© Vera Steurs

Bij het bereiken van de leeftijdsgrens van 80 jaar ging kanunnik **Jan Schrooten**, priester van ons bisdom, per 18 december 2017 met emeritaat als lid van het kathedraal kapittel van Onze-Lieve-Vrouw in Antwerpen.

André **Steenackers**, priester van het bisdom Antwerpen, nam per 19 november 2017 ontslag als pastoor van de parochies Vorselaar, Sint-Pieter en Herenthout, HH. Pieter en Pauwel.

Op 31 augustus 2017 namen we afscheid van Harry **van Hooydonk** als medewerker van de diocesane bibliotheek. Hij gaat met pensioen.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

AVONDELIJKE MIJMERINGEN

Mgr. Paul Van den Berghe, emeritus bisschop van Antwerpen, schreef een boek met mijmeringen over het geheim van het bestaan. Daarin gunt hij de lezer een unieke inkijk in wat hem ten diepste raakt en heel zijn leven innerlijk bewogen heeft. Het boek is geen cursus metafysica of een filosofisch traktaat, maar een toegankelijke bezinning over het wonder van het bestaan, "die de verkondiging van het Evangelie wil vergezellen en ondersteunen", schrijft hij. "Ze wil de grond open ploegen waarin het zaad van het Evangelie zal neervallen en moeten ontkiemen."

Mgr. Van den Berghe, *Avondlijke mijmeringen*, Antwerpen, Halewijn, 2017, 92 blz., 14,95 euro.

NIEUWE FORMULIEREN

Om in regel te zijn met de nieuwe Europese wetgeving op de privacy die in mei 2018 van kracht wordt, voegen de Belgische bisschoppen aan enkele formulieren een privacyverklaring toe waarin de betrokkenen al dan niet de

toestemming geven voor de verwerking van hun persoonsgegevens.

De bisschoppen maken meteen van de gelegenheid gebruik om deze documenten te actualiseren. Zo wordt het formulier (te vinden op Kerknet) voor de initiatiesacramenten vernieuwd en geüniformeerd voor de drie initiatiesacramenten – doopsel, eerste communie en vormsel. Ook aan het huwelijksdossier wordt

een privacyverklaring toegevoegd. Meteen bundelen de bisschoppen de drie bestaande formulieren ter zake in één enkel, met een duidelijk overzicht van de diverse huwelijksituaties (tussen katholieken, een katholiek en een niet-katholiek gedoopte of een katholiek en een niet-gedoopte). Het pastorale luik wordt opgefrist met aandacht voor de gelovige beleving van het huwelijk.

JUBILARISSEN 2018

Volgende diocesane priesters, actieve reguliere priesters, diakens en pastorale werk(st)ers jubileren in 2018. Proficiat!

10 jaar (2008)

31/03 Malou Eelen, *pastoraal werkster*
16/08 Ghislain Toussé Mouafo, *regulier priester van het bisdom Douala*
15/10 Josephine Van den Vonder, *pastoraal werkster*

25 jaar (1993)

18/01 Liliane Eeckhout, *pastoraal werkster*
24/01 Chris Roefs, *pastoraal werkster*
27/05 Mai Floren, *pastoraal werkster*
3/05 Hadewych Dierckx, *pastoraal werkster*
5/06 Guy Mennen, *priester*
29/06 Chris Faes, *pastoraal werkster*
10/07 Peter Gijsbrechts, *regulier priester*
28/08 Lieve Helsen, *pastoraal werkster*
26/09 Chris Nollet, *diaken*
17/10 Cis Marinus, *diaken*
10/12 Chris Faes, *pastoraal werkster*

50 jaar (1968)

11/02 Leo Bernaerts en Bert Simons, *regulier priesters*
21/06 Adolf Pauwels, *priester*

24/06 Jozef Floren, *priester*
25/06 Jozef Heylen, *priester*
26/06 Alex Scheirs, *priester*
28/06 Frans Sneyers, *priester*
06/07 Jan Van Duffel, *regulier priester*
20/10 Paul Dierckx, *priester van het bisdom Kigali*

60 jaar (1958)

13/04 Rik Pauels, Jacques Vanhoudt en Louis Soetewey, *priesters*
25/07 Matjeu Sonnemans, *priester*
3/08 Gerard Henderyck, *regulier priester*
31/08 Gilbert Caers, Adriaan Claessens, Marc Cuypers, Jozef Seuntjens, Alfons Van Bergen, Frans Van Thillo en Alfons Van Dijck, *priesters*

65 jaar (1953)

12/04 Jozef Versmissen, *priester*
20/12 Cyriel Dehandschutter, Emiel Tobback, Marcel Spruyt, *priesters*

75 jaar (1943)

25/07 Jozef Mermans, *priester*. Hij viert op 14 juli zijn honderdste verjaardag.

80 jaar (1938)

18/04 Jozef Smets, *priester*. Hij wordt op 15 april 104 jaar.

Wie lijsten publiceert, loopt het risico fouten te maken of onvolledig te zijn. Een pijnlijke zaak. We excuseren ons daarvoor bij voorbaat en hopen dat je ons de bijkomende jubilarissen signaleert, zodat we ook hen kunnen vermelden. Dank!

LERENSLANG

VORMING

© Lea Verstricht

DOOR DE PASSIE NAAR VERRIJZENIS

“Je zou die verhalen niet mogen lezen als er kinderen in de kerk zitten. Ze zijn zo gruwelijk.” Zo sprak een medekerkganger mij ooit aan na een viering waarin het passieverhaal had geklonken. Gruwelijk zijn ze, dat valt niet te ontkennen. Maar of je ze kinderen daarom moet onthouden? Ik hield als kind van deze verhalen, hoe merkwaardig dit ook moge klinken. En ook bij mijn kinderen herkende ik een paradoxale liefde voor dit relaas van de laatste aardse uren van Jezus. Wij weten allemaal van lijden. En van hoop.

Lea Verstricht

Vooraleer we Pasen kunnen vieren, moeten we de passie door. Zoveel heeft het leven mij ondertussen geleerd. We kunnen niet voorbij aan die gruwel, willen we de verrijzenis verstaan.

De evangelisten nemen ons graag mee doorheen deze uren van verraad, verlatenheid, marteling, overlevering, kruisiging en dood. Hun relaas van die dagen voor Pasen vangt aan met het Laatste Avondmaal op donderdag en eindigt met het neerleggen in het graf op vrijdagavond.

Tijdens zijn leven had Jezus zijn leerlingen wel al gewaarschuwd dat hij zou moeten lijden, maar wat zegt dat wanneer het zo onmogelijk of zo veraf lijkt?¹ In het begin lijkt het bovendien alsof er niets aan de hand is. Jezus nodigt hen uit aan tafel, om samen het Pesachmaal te delen. Deze plaats en dit moment van intieme verbondenheid wordt de plaats en het moment waarop het verraad wordt aangekondigd. Eerst volgt een het-lijkt-wel-idyllische wandeling in de tuin na het eten. En als Jezus vraagt om te waken, vallen de leerlingen in slaap, niet beseffend wat hun meester te wachten staat. Wanneer de verrader met een legertje aanrukt, kiezen ze het hazenpad. Ze vatten nog steeds niet wat er gebeurt. En dat is nog maar de openings-scène. Toch brengt deze meteen de totale verlatenheid van Jezus in beeld, na een leven van dienstbaarheid en verkondiging van wat liefde kan betekenen voor mensen.

Wat kunnen mensen elkaar aandoen? Waar begint de vernedering? Hoever kunnen we de spot drijven met iemand? Lopen we mee met een massa die om een uitlevering roept? Hoe komt het dat mensen elkaar verraden? Of dat ze elkaar niet meer willen of durven kennen als het wat te warm wordt? In welke mate vinden we het spannend om iemand als zondebok te bestempelen om onze eigen kleinheid te verhullen? Hoe graag leveren we mensen uit aan anderen die het niet goed menen om ons eigen hachje te redden?

In het passieverhaal herkennen we dat soort verhalen. Het gevaar bestaat dat we er ons gemakkelijk vanaf maken, net als de leerlingen. Aan ons om de denkoefening te maken: waar staan wij in dit verhaal dat zich overal afspeelt, in onze wereld dichtbij of op mondiaal vlak. We

moeten eerlijk door deze vragen om iets van Pasen te begrijpen.

Pasen begint met de ontdekking van het lege graf. Dat wordt een keerpunt. Enkele vrouwen die Jezus willen verzorgen, zoals ze dat ook tijdens zijn leven hebben gedaan, komen bij het graf aan, merken dat zijn lichaam verdwenen is en worden aangesproken door witte gedaanten, die hen aanmanen terug te keren om de boodschap te verkondigen dat Jezus verrezen is. Bekomen van hun angst, gaan zij het nieuws vertellen aan de leerlingen, die hen evenwel niet geloven. Die scène wordt door de vier evangelisten in grote trekken identiek beschreven. Verrijzenisverhalen daarentegen klinken in elk evangelie anders. De verrijzenis kan maar verstaan worden vanuit de eerdere gebeurtenissen, en ze wordt verhaald in vele gestalten. De verhalen spreken van inzichten die mensen al gaandeweg krijgen, van onverwachte ontmoetingen op onverwachte plekken, over iemand die brood en vis voorziet op de plaats waar wij aanmeren, over de roep om onze netten aan de andere kant te gooien. Enzovoort. Aan jou om te ontdekken dat Hij leeft.

Met de opvoering van het multimediaal spektakel ‘De Passie’ op 24 maart in Lier krijgen we een uitzonderlijke kans om ons te laten verrassen en inpakken door het passieverhaal. Wil je je voorbereiden op ‘De Passie’ of op Pasen? Vraag de vorming ‘Van passie naar verrijzenis’ aan bij CCV. Info bij lea.verstricht@ccv.be.

¹ Marcus, de oudste evangelist, voorspelt het lijden al in hoofdstuk 8 van zijn verhaal dat 16 hoofdstukken telt. Zo wordt het tot middelpunt, het centrum als het ware, waar alles om draait.

DOORKIJK

BEZINNING

© Johan Govaerts

› Jan Vankeirsbilck

HET GEHEIM

“

“De gave van God is het eeuwige leven in Christus Jezus onze Heer” (Romeinen 6, 23b)

”

Deze middag vierde een dame die onlangs honderd jaar werd, eucharistie samen met de abdijsgemeenschap. In het gezelschap van enkele familieleden dankte de kranige eeuweling de Heer voor al het mooie en goede dat ze de voorbije eeuw (!) uit zijn hand ontving. Een honderdjarige wekt bewondering en wakkert in elke mens het ingebakken verlangen naar onsterfelijkheid aan. Wellicht daarom wordt honderdjarigen steevast gevraagd naar hun geheim: “Wat heb je gedaan of niet gedaan om zo oud te worden?” De antwoorden klinken meestal weinig verrassend en getuigen vooral van gezond verstand: “Sober en gezond leven, goede afwisseling van werk en ontspanning, niet piekeren ...”

Duurt voor het overgrote deel van de christenen het leven geen eeuw, toch wordt ook ons ‘eeuwig leven’ geschonken. “De gave van God is het eeuwige leven in Christus Jezus onze Heer”, schrijft Paulus aan de christenen in Rome (Romeinen 6, 23b). Voor alle duidelijkheid: ‘eeuwig’ drukt een kwaliteit uit en geen kwantiteit. Gods ‘eeuwig’ staat dus niet voor ‘duur’, maar voor ‘diepte’: de diepte, de volheid, de intensiteit en de rijkdom van zijn liefde. Eeuwig leven is leven vanuit een diepe, persoonlijke en liefdevolle relatie met de enige waarachtige God en Jezus Christus die Hij gezonden heeft (vgl. Johannes 17, 3). Eeuwig leven is deelhebben aan het leven dat God zelf is en geeft.

Hoe is dát mogelijk? Wat is het geheim hierachter? Wat kunnen we doen of laten om

eeuwig te leven? “Iedereen die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven”, zegt Jezus aan Marta. Ons geheim is dus geloven in Jezus Christus die “de opstanding en het leven is” (Johannes 11, 25-26). Opmerkelijk is echter dat ons geloof ‘slechts’ een antwoord is en op de tweede plaats komt. God is eerst. Hij heeft ons immers het eerst liefgehad (1 Johannes 4, 19). Zijn liefde is de uitdrukking van zijn geloof in ons. Zijn liefde is de kracht van ge-LOVE-n. God gelooft in zijn schepping. Hij gelooft in de mens, ook vandaag. Gods geloof in ons gaat aan ons geloven vooraf. We worden door Hem bemind en geroepen, misschien ook wel verleid (vgl. Jeremia 20, 7), om zijn liefde, zichtbaar, hoorbaar en voelbaar geworden in Christus Jezus, te beantwoorden.

Ons ge-LOVE-n is ons antwoord. Geloven is liefde beantwoorden met liefde en dus doen wat God doet. Of zoals de betekenis die oplicht in het Latijnse woord ‘credere’ – van ‘cor dare’ – wat zoveel betekent als ‘je hart geven’. Geloven is op onze beurt Gods liefde – zijn geloof in ons – hoorbaar, zichtbaar en voelbaar maken voor allen die met ons leven. Geloven is van Christus ons leven maken.

Ons geloof uit zich niet in woorden of formules alleen, maar vooral ‘metterdaad’, in het leven zelf. Geloven is te doen. Volgens de apostel Jakobus is het geloof, op zich genomen, als het zich niet uit in daden, dood (Jakobus 2, 17). De Kerk spreekt soms over ‘het geloofsgeheim’

dat ze behoedt en bewaart. Maar niets wroet harder om geleefd en beleefd te worden dan ge-LOVE-n. Maak van geloof geen geheim, want dan sterft het!

Ge-LOVE-n ent ons op het eeuwige leven, nu reeds, anno 2018. We hoeven dus geen honderd jaar te wachten of te sterven om eeuwig te leven. Het eeuwige leven zet ons actuele leven niet tussen haakjes. Integendeel. Er is geen andere geloofsweg dan het dagelijkse leven ondanks zijn onzekerheden, angsten, pijn en lijden. Ge-LOVE-n doorstraalt, verdiept en verrijkt ons leven waardoor het eeuwig leven wordt, waardoor het transparant wordt op het leven dat in God zelf is: liefdevol, zorgend, verbonden, barmhartig, verzoenend en vredevol. Als de liefde de kracht van het geloof is, worden we hoopvolle mensen. Of zoals de dichter het verwoordt: “Geloven is de dood niet meer moeten dragen.”¹ Ge-LOVE-n doet leven, maakt gelukkig en brengt vreugde!

Na de viering heb ik de honderdjarige niet meer persoonlijk kunnen vragen wat haar geheim was. Ze was al aan het feesten. Maar eeuwig leven had ze ... Ze straalde!

Jan Vankeirsbilck
norbertijn van Averbode

1 JAN VEULEMANS, *Elke dag leven*, Heidelberg-Orbis, Hasselt, 1975.

ONZE JONGEREN

Jongerenpastoraal IJD - Antwerpen
ijjdantwerpen@ijd.be • 03 454 11 44

OP NAAR 'DE PASSIE' IN LIER!

Op 24 maart komt het multimediaal spektakel *De Passie* naar Lier. Ook IJD Jongerenpastoraal Antwerpen draagt haar steentje bij aan de voorbereiding.

DePASSIEspel

Dankzij dit coöperatief spel kunnen jeugdbewegingen en jongerenkoren spelenderwijs *De Passie* ontdekken. Je speelt met acht tot zestien spelers samen tegen het speelbord. Onnodig te zeggen dat een goede samenwerking essentieel is om samen te winnen. Liefde, lijden, twijfel en hoop zijn centrale thema's in dit DePASSIEspel.

Win een meet-and-greet met de acteurs

Verzamel in minder dan veertig worpen de zestien Passiepunten verdeeld over vier categorieën door allerhande opdrachten te vervullen. Zo niet, heeft het speelbord gewonnen en hebben de spelers verloren. Wanneer een

categorie volledig is, komt een symbool tevoorschijn. Je moet dus de vier symbolen te pakken krijgen. Neem dan een foto in je omgeving waarin deze vier symbolen verwerkt zijn en zet die op Instagram met de #DePassieSpel vóór 24 maart 2018. Dan loten we uit alle foto's een winnaar. Hij of zij wint een meet-and-greet met de acteurs van *De Passie*.

Jong & Oud

Het spel bevat een spelvariant voor parochies, teams van PE, pastores enzovoort. Jong en oud kunnen ermee aan de slag. Het spel draagt bij tot tafelgesprekken, humor en geloofsgetuigenissen over thema's als liefde, lijden, twijfel en hoop.

Veel speelplezier en tot op *De Passie*!

IJD Jongerenpastoraal Antwerpen
tekende voor het ontwerp van het spel.
Meer info op www.depasse.be

WE HEBBEN EEN DROOM

Dat wij als IJD lang niet alle gelovige en zoekende jongeren met ons aanbod bereiken, beseften we des te meer tijdens de Wereldjongerendagen in 2016 in Krakau. Daar ontmoetten we een grote groep jongeren uit de Poolse gemeenschap in Antwerpen die we niet kenden. Al snel groeide het besef dat we ook voor de andere zogeheten internationale gemeenschappen in Antwerpen zo goed als onbekend zijn.

Het zette ons aan het dromen over een jongerenkerk die een weerspiegeling vormt van de Antwerpse Kerk, met haar rijke interculturele karakter. En we besloten het niet bij een droom te laten. Dat het een uitdaging zou zijn, wisten we op voorhand. Daarom laten we ons coachen door De Ambassade, een organisatie die jeugdorganisaties sterker maakt door expertise op te bouwen en te delen. Onderweg werd snel duidelijk dat het niet volstaat om een groots evenement op te zetten om deze jongeren aan te trekken, maar dat we in de eerste plaats naar hen moeten gaan en met deze gemeenschappen zelf moeten kennismaken. En dat willen we graag doen. We engageerden ons reeds om de internationale viering te organiseren, een jaarlijks initiatief van de internationale gemeenschappen. En we nodigen onszelf geregeld uit op een viering bij een van deze gemeenschappen waarna we in gesprek gaan met de aanwezige jongeren. Het zijn stuk voor stuk fantastische ontmoetingen!

Een unieke kans om deze droom waar te maken is het *Panama 2019-project* van Vicariaat Antwerpen. Scheutist Ghislain neemt vijftig jongeren uit de derde graad van Antwerpse scholen mee op een exclusief traject richting de Wereldjongerendagen in Panama. Het biedt deze jongeren de kans om de Kerk in al haar internationale en interculturele facetten te leren kennen. Dat wordt ongetwijfeld de ultieme start van een Antwerpse jongerenkerk, waarin haar culturele diversiteit zichtbaar is.
(Eline Vandendriessche)

SPIRIREIZEN MET ZIN IN MEER

Ierland, Saint Patrick's Path (juli, voor 16- tot 25-jarigen)

Met Saint Patrick, de belangrijkste heilige van Ierland, als gids verkennen we op onze tiendaagse reis Dublin, Wicklow Mountains, Cliffs of Moher enzovoort. Op het einde van de reis strekken we de benen voor een driedaagse staptocht naar Croagh Patrick.

Griekenland, Aan de christenen van Korinthe ... (september, voor 18- tot 30-jarigen)

Tijdens deze negendaagse spirireis bezoeken we samen met Paulus Korinthe en Athene. Het wordt een frisse mix tussen cultuur en geloof, tussen oud en nieuw, tussen rooms-katholiek en Grieks-orthodox.

Italië, Misdiënaarsreis (juli, voor 14- tot 30-jarigen)

Met alle Vlaamse misdiënaars trekken we deze zomer naar Rome om er deel te nemen aan de Europese Misdiënaarsontmoeting. Op het programma staan ontmoeting, gebed, ontspanning, uitwisseling, zon, amusement ...

Frankrijk, Taizé (juli, voor 16 tot 30-jarigen)

De gemeenschap van Taizé is een plaats van vreugde, ontdekking, ontmoeting en rust. De broeders van de gemeenschap laten ons proeven van hun leven. Je ontmoet er jongeren van over heel de wereld.

België, Orval (augustus, 18-30-jarigen)

Beleef de stilte in de cisterciënzerabdij van Orval! De abdijsamenleving organiseert een vijfdaagse voor jongeren. Unieke kans om de broeders te ontmoeten en te delen in hun zoektocht naar God.

Cliffs of Moher in Ierland

Korinthe in Griekenland

Misdiënaarsreis

Taizé in Frankrijk

Orval

© Foto's: IJD

ONTDEK DE JEUGD

JEUGDPASTORAAL RUPEL

JP Rupel heeft net een geweldige samenscholingsweek achter de rug. Vanaf nu kun je hen elke woensdag vinden in hun lokalen met een waaier aan activiteiten: van een actief spel tot een diepgaand gesprek, van een leuke babbel tot een spannend gezelschapsspel.

Alle info op <http://www.jprupel.be> of via hun Facebookpagina.

© IJD

➤ Gespot in het straatbeeld in Antwerpen, meer bepaald in de voetgangerstunnel, naast de roltrappen. Interesse is er alvast. Nu nog abonneren ...

© Ilse Van Halst

WAS JIJ ERBIJ?

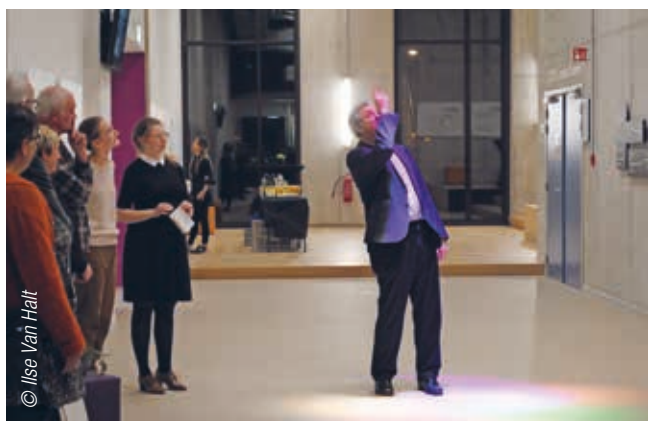
© Guido Hapers

➤ In het vorig nummer kon je reeds lezen dat onze bisschop een nieuw altaar wijdde voor de Sint-Benedictuskerk in Morsel. Bij het ter perse gaan toen waren er nog geen foto's van deze feestelijke gebeurtenis. Inmiddels wel. We laten je meegenieten.

© Paul Hermans

➤ De Pastorale Eenheid Sint-Franciscus bestaat twee jaar. Pastoor Bart Rombouts nodigde de hele PE uit in Hoogstraten om dat samen te vieren. Heel veel jong volk vierde mee. In een speciale nevendienst verdiepten zij zich in het verhaal van Sint-Franciscus en de bloeddorstige wolf van Gubbio. En knutselden ze zelf – ietwat zachtaardigere – wolfjes.

© Ilse Van Halst

➤ Onze bisschop baadt in een plas kleurrijk licht. En het licht komt van boven. Figuurlijk maar ook letterlijk. Het is afkomstig van een kunstwerk 'Het licht breekt, er verschijnt een spectrum aan kleuren' dat Dani O'Dean, een collectief van drie jonge Belgische artiesten – Sarah Hendrickx, Liesbeth Doms en Chloé Dierckx, alumni van Sint-Lucas – uitdacht en vervaardigde op vraag van Student en Engagement van de Karel de Grote Hogeschool. Misschien moet je wel even zoeken naar het werk als je een kijkje gaat nemen op Campus Zuid (in de gang naar de panoramazaal). De kleurrijke plas ligt er immers niet altijd. Pas als mensen elkaar ontmoeten, breekt het licht en barst het open in een kleurrijk schouwspel.

© Fogibiel

➤ Het Koninklijk Familiakoor Elsdonk uit Edegem vierde op 19 november zijn negentigjarige bestaan met de uitvoering van de 'Missa Sagrada Familia', die Sebastiaan van Steenberge, kapelmeester van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, speciaal voor deze gelegenheid op vraag van het koor componeerde. De Missa werd uitgevoerd met orgel, bespeeld door organist Stefan Verberckmoes, dit jaar 25 jaar aan het koor verbonden, tijdens de Ceciliamis. Sint-Cecilia is de patrones van de muzikanten. Haar feestdag op 22 november vormt voor vele muziekgroepen een aanleiding om te concerten of te feesten.

› Ecoteam bracht een inspirerend bezoek aan Eddy Vets in Itegem. Eddy is gepassioneerd door ecologisch leven, gebaseerd op spirituele gronden. Zoals een monnik besteedt hij acht uur aan werken, acht uur aan lezen en studeren en acht uur aan rusten. "Eddy toonde zijn bakhuis, waarom zijn hoeve op die manier gebouwd is, waarom zijn tuin zo aangelegd is, waarom zijn notenboom net daar staat, waarom er zoveel bloemen in zijn tuin groeien, het nut van insecten en vogels en nog veel meer", geniet Piet Van Velt nog na. "We werden gastvrij ontvangen, met twee soorten zelfgebakken brood, confituren van eigen teelt, cakes gebakken door zijn echtgenote ..."

› Gespot onderweg in ons bisdom: de Passie-werkgroep promoot het multimediaal spektakel dat op 24 maart in Lier wordt opgevoerd. Ben jij er ook bij? Info op www.depasseie.be.

› Charline Seymens verwelkomt de nieuwe PWW's en de afgestudeerden van de opleiding Pastoraal Handelen sinds 2016 met een geschenk: het boek 'Gelukkig zijn, met Damiaan als bondgenoot' van Walter Van Wouwe, tijdens de jaarlijkse dank- en herdenkingsviering voor PWW's en diakens in de kathedraal van Antwerpen. Omdat deze viering tot op heden steeds op de eerste zondag van juni viel, ook Openkerkendag, werd nu bewust een ander moment gekozen. 15 oktober, feestdag van de Heilige Teresia van Avila, sinds enkele jaren 'dag van de pastor', is een uitgelezen moment om samen te vieren, te danken en het engagement in de pastorale zorg te vernieuwen.

› Een bezoek aan de Romi Goldmuntz synagoge in Antwerpen op 22 oktober in het kader van een cultuurproject van CCV dat jaarlijks twee gebedshuizen bezoekt. Naftuli Pollak gaf een rondleiding en een inleiding in het Jodendom.

› Oude tradities ebben weg in West-Europa. Toch blijft theoloog Hans Geybels vol hoop op weg gaan met mensen. Eind oktober waren dat de talrijk opgekomen volwassenen en jongeren op de jaarlijkse Trefdag van Taizé in de parochie Heilig Hart in Schoten. Dit jaar vindt de Trefdag plaats op 24 november. Noteer het alvast in je agenda!

› Op 19 november werd voor de laatste keer eucharistie gevierd in de Sint-Benedictuskerk van Lillo-Fort. De kleine gemeenschap van het oude polderdorp Lillo telt nog amper 34 inwoners. De toekomst van het kerkgebouw, dat eigendom is van de stad Antwerpen, is nog onzeker. Staf De Lie, voorzitter van de kerkraad, overhandigde de sleutel van de kerk symbolisch aan het bisdom Antwerpen in de persoon van Jan Kint. Het bisdom zal borg staan voor de zorg van het gebouw in het overleg met de stad Antwerpen.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

CULINAIRE PASTORAAL

Ofschoon wij ook dit jaar volkomen ten onrechte geen Michelinster hebben gekregen voor onze prijs-kwaliteitverhouding zijn we als ploeg al dertig jaar met ons sociaal parochierestaurant 'den Helder van Geest' een absolute topper in het parochiehuizenlandschap. Michelinsterrenrestaurants hebben overigens met parochies veel gemeen: de bovenmenselijke inspanning om te behouden wat je ooit verworven hebt. Samen met zuster Marieke – de echte pilaar onder het opzet – doe ik voor dag en dauw mijn zaterdagse inkopen in het groothandelscomplex waar uitsluitend horecalieden komen. Met een beetje geluk sta je er aan de kassa achter Nathalie Meskens en voor Wout Bru. Het voltallige korps van de zaak kent ons als 'de zuster met heure pastoor'. Vandaag ben ik op zoek naar zurkel en paling en passeer eerst even langs wijnmeester Jeroen omdat de groene kruiden in de paling smeken om een wat pittigere chablis, muscadet of sauvignon blanc. Om zeven uur 's ochtends wijn proeven is alleen mensen gegeven die ervaring hebben met een vroegmis. Jeroen begint dadelijk: "Komt er nog veel volk naar uw mis? Spijtig toch", vult hij zelf in zonder op mijn antwoord te wachten, "vroeger hadden de mensen ten minste één uur in de week dat ze moesten stilvallen en nadenken, en dat is weg. Da's niet goed!" Ik beaam. Ik heb Jeroen die veraf woont maar intussen vrijwilliger geworden is op onze parochiedagen, zijn eerste kind gedoopt. En ook Jimmy van de beenhouwerij zijn eerste en Tim van de zuivel zijn tweede en Magalie van de kaas haar moeder begraven. De paling heeft Moesj voor mij al opzij gelegd. Moesj heet eigenlijk Mohammed. In de ramadan heb ik met hem tussen gefileerde tong en rondlopende

krabben al een aardig mondje interreligieuze dialoog gehad. Sofie van groenten en fruit heeft een exotische bui: ze sleurt met bakken ramboetan, mangistan, doerian en longan en ontdekt me in de buurt van mijn zurkel. "Waar zit de zuster?", vraagt ze ongerust. "Tussen de droge waren op zoek naar Bonitovlokken", zeg ik. Sofie is zo weinig vertrouwd met kerk dat ze ons als een koppel ziet en niet graag heeft dat we lang of ver van elkaar zijn. "Ah, dan is 't goed! 't Is gelukt hé!", zegt ze trots. Sofie werkte er pas toen ze zo onder de indruk kwam van de overschotten die dagelijks vernietigd werden dat ze haar bazen helemaal op haar eentje overtuigde om alles aan de Welzijnsschakels van Hoboken te schenken. Vandaag mogen de vrijwilligers tegen de middag voor de eerste keer komen laden. God is echt overal.

Ronald Sledsens

➤ Ronald Sledsens

© Severine Lacante/Uitgeverij Kannibaal

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

➤ Op Aswoensdag staat er op heel wat tafels in de provincie Antwerpen pruimenvlaai. Een recept nodig? Het **Belgisch bakboek**, een publicatie van Uitgeverij Kannibaal, biedt handige tips en gouden bakregels. Het bundelt honderd streekrecepten voor brood, koeken, taart, pannenkoeken, enzovoort. Historica Greet Draye gaat op zoek naar de vaak vergeten – religieuze – oorsprong van het baksel. Meer weten over de pruimenvlaai? Surf dan naar www.relevant-bisdomantwerpen.be. Meer info over het boek op www.uitgeverijkannibaal.be.

Volgende keer:

Oost-Europa

www.relevant-bisdomantwerpen.be